

Homeros

ÇOCUKLAR İÇİN

ODİSSEİA

KRAL ODİSSEUS'UN SERÜVENLERİ

Resimler: ALICE & MARTIN PROVENSON

♥ CAN
ÇOCUK

9-12
yaş

Çocuklar için uyarlayan
JANE WERNER WATSON
İngilizce aslından çeviren
CELÂL ÜSTER

Homeros
ÇOCUKLAR İÇİN
ODİSSEİA

KRAL ODİSSEUS'UN SERÜVENLERİ

♥ CAN
ÇOCUK

ÇOCUK KİTAPLARI DİZİSİ

Yayın Yönetmeni : İlknur Özdemir
Dizgi : Mine Sarıkaya
Düzeltili : Fulya Tükel
Montaj : Mine Sarıkaya
Kapak Düzeni : Semih Özcan

Kapak Baskı : Çetin Ofset
İç Baskı : Özal Basımevi
Cilt : ZE Ciltevi

1. basım : 1984
2. basım : 2000
3. basım : 2002

ISBN 975-510-117-9

© Bu çevirinin yayın hakları Can Yayınları'ndadır. (1984)

Hmeros ÇOCUKLAR İÇİN ODİSSEİA

KRAL ODİSSEUS'UN SERÜVENLERİ

ÇOCUK ROMANI

İngilizce aslından çeviren
CELAL ÜSTER

CAN YAYINLARI LTD. ŞTİ.

Hayriye Caddesi No. 2, 80060 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0-212) 252 56 75 - 252 59 88 - 252 59 89 Fax: 252 72 33

web sayfamız: <http://www.canyayinlari.com>

e-posta: yayinevi@canyayinlari.com

Özgün adı
Odysseus

HOMEROS'UN
CAN YAYINLARI'NDAKİ
KİTAPLARI

İLYADA / *destan*
ODYSSEIA / *destan*

çocuk kitapları

İLYADA
ODİSSEYA

Bu güzel destanı, tüm insanlığa armağan eden *Homer*os, günümüzden üç bin yıl kadar önce yaşamış Egeli, bizden bir ozan. Destanın ilk bölümü olan *İlyada*'da amansız bir savaşı anlatırken, insanoğlunun yüce barışçılığını dile getiren *Homer*os, *Odisseya*'da, tek bir kişinin destanını söylüyor: Troya Savaşı bittikten sonra yurduna dönmek isteyen İthaka Kralı *Odisseus*'un destanını. Karısı *Penelope*'nin, oğlu *Telemakos*'un özlemiyle yanıp tutuşan *Odisseus*'un, karşısına dikilen binbir güçlüğe karşın yurduna ulaşmak için verdiği akıllıca ve yiğitçe çaba, insanoğlunun dünya kuruldu kurulu doğaya ve her türlü zorluğa karşı verdiği savaşımın bir simgesidir belki de. Düş ile gerçeğin birbirinden ayrılmadığı, yüzyıllar öncesinin bu masalı dünyasında *Odisseus*'un başından geçen soluk kesici serüvenler, iyiliğe, güzelliğe erişme çabamızda hepimizin başından geçen serüvenler değil mi biraz da? Gerçekte on iki bin dizeden oluşan bu koca destanı, burada çocuklar için uyarlanmış, ya-lınlaştırılmış biçimiyle sunuyoruz.

LOTUSYİYENLER ÜLKESİ

Kral *Odisseus*, on iki büyük gemisi ve tayfalarıyla birlikte Troya'dan yola çıkar çıkmaz, karşı konulmaz bir kasırgaya yakalandı. Rüzgâr, İsmaros kentine sürükledi. O zamanların savaşçıları nasıl davranırlarmış bilirsiniz. İşte *Odisseus* da öyle davrandı. Kenti yakıp yıktı, yerle bir etti. Erkekleri kılıçtan geçirdi, kadınlara ve mallara el koydu, hepsini adamları arasında paylaştırdı.

Ama adamlarını uyarmaktan da geri kalmadı akıllı *Odisseus*. Paylarına düşeni alıp İsmaros kentinden hemen kaçmaları gerekiyordu. Gel gör ki, kafasızlık ettiler, *Odisseus*'un uyarısına kulak asmadılar. Kumsalda mola verip konakladılar, göğe yükselen ateşler yaktılar. Koyunları, öküzleri kestiler, şarap testilerini taşıdılar, yiyip içmeye koyuldular. İşte tam o sırada, komşu kentlerde oturan savaşçılar çıkageldiler. Korkunç bir savaş patlak verdi. *Odisseus* nice canyoldaşını o savaşta yitirdi.

Yitirdikleri arkadaşlarının acısını yüreklerine gömüp yeniden gemilere binip denize açıldılar. Oysa bir bilseler, daha neler gelecekti başlarına.

O sıra, Bulutları Devşiren Tanrılar Tanrısı *Zeus*, poyraz yelini çağırdı, gemilerin üstüne amansız bir kasırga saldı. Yeryüzü, gökyüzü ve deniz çepeçevre bulutlarla kaplandı. Sonra birden gece indi gökten yere. Gemiler, karanlığın ortasında, bir oraya bir buraya yalpaladı durdular. Rüzgâr yelkenleri paramparça etti.

Sonunda fırtınayı atlattıklarında, baba ocağı İthaka'ya oldukça yaklaşmış bulunuyorlardı. Ama tam Maleya Burnu'nu dönerlerken azgın dalgalar, karşı durulmaz akıntı ve coşkun poyraz yeli elbirliği ettiler, gemileri yakalayıp Kithera Adası'nın ötelere attılar.

Tam dokuz gün dokuz gece ölümcül dalgalarla boğuşup da karaya vardıklarında, bir de baktılar Lotusiyenler Ülkesi'ne gelmişler. Neyse ki, ora halkı iyi yürekli çıktı, onlara dostça

davrandı. Dahası, Odisseus ile arkadaşlarına kendi yedikleri lotus meyvesinden bile sundular. Ama bu baldan tatlı meyveyi yer yemez, adamlar gemileri de unuttular, yurtlarına dönmeyi de. Gözleri hiçbir şey görmez oldu. Lotusiyenlerin yanında kalıp bu akılçelen meyveyi yemekten, sırtüstü yatıp keyif çatismaktan başka bir şey düşünmez oldular.

En sonunda Odisseus baktı başka yolu yok, yalvarıp yakarmalarına, sövüp saymalarına aldır-

maksızın adamlarını zincire vurdu, sürükleyip gemilere götürdü. Bırakmadı Lotus meyvesinin son bir kez tadına baksınlar. Yoksa işler iyice sarpa saracaktı. Hepsini küreklerin başına oturttu. Çok geçmeden hep birlikte küreklere asıldılar, gemiler yeniden külrengi sulara açıldı.

TEPEGÖZ'ÜN MAĞARASINDA

Yürekleri kan ağlayarak engin denizlerde yol aldılar. Köpüklü dalgaları arkada bıraktılar. Sonunda ne görsünler! Yasatanımaz, yabanıl Tepegözlerin topraklarına gelmemişler mi? Bu Tepegözler ulu tanrıların cömertliğine sığınır, ne ekin eker, ne çift sürerlerdi. Çalışma nedir bilmez yaratıklardı bunlar. Arpalar, buğday başakları, koca koca üzüm salkımları kendiliğinden filizlenip boy atardı topraktan. Tepegözlerin ne aşiboyalı gemileri vardı, ne de kıyı kıyı dolaşacak yelkenlileri. Dağ doruklarındaki mağaralarında yaşarlardı. Her biri kendi karısıyla çocuğunun egemeniydi. Her biri kendi bildiğini okur, kimse kimseye karışmazdı.

Tepegözlerin limanının tam karşısında, yakınlarda bir yerde baştan başa ağaçlarla kaplı küçük bir ada vardı. Bu adacıkta yaban keçilerinden başka canlı yaşamazdı. Aslında hiç de fena bir yer değildi burası. Yumuşak ve sulak otlaklar, bereketli topraklar, gemilerin kolayca sığınabileceği çarşaf gibi koylar. Üstelik, koylardan birinin ağzında, bir mağaranın içinde bir pınar fışkırıyordu. Kavak ağaçlarının çevrelediği, suları pırıl pırıl bir pınar.

Böylece, tanrılardan bir tanrı Odisseus'un gemilerine yol gösterdi. Ay bulutların ardında yitmişti. Denizin üstünde gecenin karanlığı kol geziyordu. Gemiler kumsala varıncaya kadar Odis-

seus adayı da, kıyıya çarpıp parçalanan dalgaları da göremedi.

Gemiler kıyıya yanaşınca bütün yelkenleri topladılar. Sonra topluca karaya çıkıp kumsala uzandılar. Şafak sökünceye dek deliksiz bir uyku çektiler.

Gün ağarınca kalktılar, adayı baştan başa dolaşmaya çıktılar. Zeus Baba'nın kızları Nimphe'ler de, Odisseus ile arkadaşları kıvrık yayları ve sivri kargılarıyla av avlasınlar diye, yaban keçilerini tepelerden aşağılara saldılar. Bereketli bir av oldu. Bütün gün şölen yaptılar. Doyasıya et yiyip tatlı kırmızı şarap içtiler, keyifleri yerine geldi.

Tepegözlerin ülkesi hemen karşıdaydı. Yakıtları ateşlerden yükselen dumanlar görülüyor, koyunlarla keçilerin melemeleri işitiliyordu. Odisseus ile arkadaşları o geceyi de kumsalda geçirdiler. Ertesi sabah Odisseus, Tepegözlerin ülkesini kolağan etmeyi kararlaştırdı.

Adamlarını biraraya toplayıp dedi ki:

"Sevgili dostlarım, siz burada kalın. Ben kendi gemim ve tayfalarım ile gidip şu karşıki ülkeye bir bakayım. Bakalım orada oturanlar ne yer, ne içer!"

Odisseus böyle deyip gemisine bindi. Tayfalar da küreklerin başına geçtiler. Asıldılar küreklerle, boz renkli denize açıldılar. Az sonra kıyıya vardıklarında karşılarına bir burun çıktı. Burnun tam dibinde bir mağara ağızı çarptı gözlerine. Burası koyunlarla keçilerin kapatıldığı bir ağıldı.

Mağaranın dışındaysa taşlar, yüksek çam ve meşe ağaçlarıyla çevrili bir avlu vardı. Ekmek yiyen bir insanoglunun barınağından çok, kocaman bir devin ağaçlarla kaplı bir dağ doruğunu andıran sığınağıydı sanki burası. Göreceklerdi bakalım.

Odisseus tayfalarına geminin başından ayrıl-mamalarını tembihledi. Sonra da en yiğitlerinden on iki adam seçti. Yanlarına bir tulum dolusu tatlı şarap aldılar, deri torbalarını da yiyeceklerle doldurdular. Odisseus yüreğinde bir tedirginlik duyuyor, orada hiç de iyi karşılanmayacaklarını içten içe seziyordu.

Mağaraya girip içeriye bakındılar. Ortalıkta kimseler yoktu. Yoksa evin efendisi semiz sürülerini otlatmaya mı götürmüştü? Ama çevrelerine şöyle bir göz atınca, şaşkınlıktan küçük dillerini yutuyorlardı az daha.

Sepetler tepeleme peynir doluydu. Bir köşede kuzular, oğlaklar dolanıyordu. Ağzına kadar taze süt ve ayran dolu kaplarsa sıra sıra dizilmişti.

Tayfalar kuşkuya düşmüş, mağaradan hoşlanmamışlardı. "Biz en iyisi peynirleri, kuzuları, oğlakları alalım, gemiye atlayıp uzaklaşalım bu uğursuz yerden," diye sızlandılar.

Gerçekten de, Odisseus onların yakarmalarını dinleseydi, başlarına hiçbir bela gelmeyecekti. Ama şeytan mı dürttü nedir, Odisseus dev ile görmek istedi. Bakalım, bu insan azmanı ne armağanlar verecekti konuklarına!

Oturup bir ateş yaktilar. Tanrılara türlü türlü sunular sundular. Dev in mağaraya dönmesini

beklerken, kendilerine bir peynir şöleni çekmek-
ten de geri kalmadılar.

En sonunda, bir kucak dolusu dalla çıkageldi
dev. Anlaşılan, akşam yemeğini pişirmek için
ateş yakacaktı. Ama kucağındaki dalları kaldırıp
yere çalınca öyle bir gürültü koptu ki, Odisseus
ile tayfalarının ödü patladı, her biri kaçıp bir de-
liğe gizlendi. Sonra o koca yaratık sağmal koyun-
larla keçileri içeri aldı, koçlarla tekeleriye dışarı-
da, çitle çevrili avluda bıraktı. Sağıma başlama-
dan büyük bir kaya parçasını mağaranın ağzına
yuvarladı, girişi kapadı. Kaya o denli büyüktü ki,
dört tekerli yirmi araba biraraya getirilse taşın-
mazdı.

"Vay canına, siz de kimsiniz?" diye gürledi.
"Burada ne arıyorsunuz? Tacir misiniz, serüven
düşkün mü, yoksa yağmacı korsanlar mı?"

Devin mağaranın duvarlarında korkunç bir
biçimde yankılanan
sesi adamların yüre-
ğini yerinden oynat-
tı. Ama Odisseus ka-
pıp koyvermedi ken-
dini, koca devin so-
rusunu soğukkanlı-
lıkla yanıtladı. Tro-
ya'dan yurtlarına dö-
nen, ama yollarını
yitirdikleri için ora-
ya sığınan savaşçılar
olduklarını söyledi.

"Önünüzde diz çö-
ken yabancılar," de-
di. "Bilirsiniz, soylu
efendimiz, tanrı ko-
nuklarını yüce Zeus da
korur, yol gösterir."

Ama taşıyürekli dev
oralı olmadı, homur
homur homurdandı.

"Bana bak yaban-
cı, bu ülkede tanrılar-
dan korkulduğunu sa-
nıyorsan salağın teki
olmalısın," diye dudak
büktü. "Biz Tepegöz-
ler tanrılardan çok da-
ha güçlüyüz."

Tepegöz böyle dedi ve Odisseus'un iki tayfasını tuttuğu gibi kafalarını taşlara çarptı. Zavallı adamların beyinleri kafataslarından dışarı fırlayıverdi. Sonra onları parçalara ayırdı, akşam yemeğini hazır etti.

Ötekilerse bu yürek paralayıcı olay karşısında büyük bir yıldıya düştüler, umarsızca bağırıp çağırdılar, ellerini kaldırıp Zeus'a yakardılar.

Tepegöz, karnını insan etiyle doyurup sütünü de içtikten sonra koyunlarının arasına uzandı, uykuya daldı. Odisseus bir an sivri kılıcını çekip canavarın göğsüne saplamayı geçirdi aklından, ama sonra o iri kaya mağaranın ağzını kapadığı sürece kurtulmanın olanaksız olduğunu fark edince caydı.

Tepegöz, doğan günle birlikte uyandı, kalkıp bir ateş yaktı. Koyunlarını, keçilerini bir bir sağdı. Arkasından adamlardan ikisini daha kaptı, sabah yemeğini yedi. Yemek faslı tamamlanınca mağaranın ağzını örten kayayı tüy gibi kaldırdı, hayvanlarını dışarı çıkardı. Sonra kayayı yeniden yerine yerleştirdi.

İnsanın içini ürperten bir ıslık tutturarak semiz sürülerini tepelere doğru sürdü. Odisseus mağaranın içinde kalakalmıştı. Tayfalarımın öcünü nasıl alırım, buradan nasıl kurtulurum, diye düşünüyordu.

Düşündü taşındı, sonunda en uygun yolu buldu. Tepegöz yeşil zeytin ağacından koparmış bir dal bırakmıştı mağarada. Kurutup değnek yapacaktı. Ama öyle bir değnek ki yirmi kürekli

bir gemiye direk olurdu. Odisseus daldan bir kuşaklık bir parça kesti. Ucunu sivrilitti. Adamları da sağını solunu yontup düzelttiler. Sonra Odisseus dalı aldı, sivri ucunu ateşte kızdırıp iyice sertleştirdi. Götürdü, mağarayı kaplayan çalı çırpının arasına gizledi.

Sonra adamlarını döndü, "Haydi, kura çekin bakalım," dedi. "Görelim bakalım, kimler yardımcı olacak bana? Koca dev horul horul uyurken sivri sopayı o tek gözüne saplayacağım!"

Kura en yiğitlerinden dördüne çıktı. Odisseus'la birlikte beş ediyorlardı.

Tepegöz, akşamüstü sürüleriyle otlaktan döndü. Ama bu kez dişi erkek ayırmadan bütün hayvanları içeriye aldı. Gene o iri kayayı kapının ağzına koydu, sonra sırayla sağdı hayvanları. İşlerini bitirince de, Odisseus'un iki tayfasını daha aldı, ürkünç akşam yemeğini hazır etti.

Odisseus bu fırsatı kaçırmadı, hemen Tepegöz'ün yanına yaklaştı, koca bir tistan kırmızı şarap sundu.

"Tatlı insan etinin üstüne bu kırmızı şarap çok iyi gider, efendimiz," dedi.

Tepegöz, tası aldı, bir dikişte mideye indirdi şarabı. Tadına doyamamıştı anlaşılan, çünkü biraz daha vermesi için Odisseus'a yalvardı. Şaraba karşılık paha biçilmez armağanlar vereceğini söyledi.

Odisseus tası bir daha doldurdu, sonra bir daha. Oysa bu koyu şarap biraz su katılır öyle içi-

lirdi. Tepegöz üç tas şarabı devirince kafayı bulmuştu.

"Adın ne senin?" diye sordu Odisseus'a.

"Benim adım Hiçkimse," diye yanıtladı Odisseus.

"Öyleyse anlaştık, ben de en son Hiçkimse'yi yiyeceğim," dedi acımasız canavar. "Benim armağanım da bu işte!"

Böyle dedi, sonra pattadak yere yuvarlandı, ossaat uyuyakaldı.

Odisseus hemen sivrilttiği koca dalı gizlediği yerden çıkardı, sivri ucunu ateşe tuttu. Dalın ucu korlaşmak üzereyken çekti ateşten. Arkadaşlarının da yardımıyla, kaptığı gibi devin üstüne atıldı, sopanın kızgın sivri ucunu tam gözünün ortasına sapladı. Saplanan sopayı birkaç kez döndürdüler. Koca yaratığın tek gözünden cızırtılar çıkıyor, dumanlar tütüyordu.

Tepegöz yerinden fırladı. Öyle bir çığlık kopardı ki, sesi mağaranın kayalıklarında yankılandı, Odisseus ile adamlarını tir tir titretti. Acıdan çılgına dönmüştü. Kazığı çektiği gibi çıkardı gözünden. Öfkeyle fırlatıp attı bir köşeye. Sonra avazı çıktığı kadar bağırarak dağ doruklarındaki mağaralarda oturan komşularını yardıma çağırırdı.

Onun çığlıklarını işiten öteki Tepegözler dört yandan koşular geldiler.

"Ne oldu yahu! Ne böğürüp durursun?" diye seslendiler iri kayanın ardından. "Güzel uyku-muzu neden böldün?"

"Yetişin dostlarım, Hiçkimse öldürtüyor beni!" diye kükredi bizimki.

"Hiçkimse mi?" diye karşılık verdi komşuları. "Haydi canım sen de! Tanrılar belirsiz bir ağrı saplamıştır gövdeni. Sen gene de yakarılarını baban Poseidon'dan esirgeme."

Sonra çekip gittiler.

Akıllı Odisseus, kurnazca seçtiği adıyla onları nasıl aldattığını görünce kendini gülmekten alıkoymadı. Tepegöz de acılar içinde kıvrana büküle gitti mağaranın ağzındaki kayayı kaldırdı. Sonra, sürüleri çalmasınlr diye kollarını açıp kapının eşiğine oturdu.

Odisseus, düşündü taşındı, sonunda ne yapmak gerektiğini buldu. Koçları üçer üçer birbirine bağladı. Tayfaların her birini de ortadaki koçun yanına yerleştirdi. Kendisi ise koçların en güçlü ve en iri olanını seçti. Koçun karnının altına girdi, iki eliyle kıvr kıvr yapağısına yapıştı. Sonra günün doğmasını beklemeye koyuldular.

Şafak söküp de tanyeri ağardığında, koçlar otlağa gitmek için mağaradan çıkmaya başladılar. Mağaranın ağzında oturan Tepegöz ise önünden geçen hayvanların sırtını yokluyordu. Ama karnlarının altına bakmayı akıl edemiyordu enayi.

Böylece hepsi de sağ salim dışarıya çıkmayı başardılar.

İçeride bir Odisseus kalmıştı. Odisseus'un bindiği iri koç mağaranın kapısına gelince Tepegöz koca elleriyle yoklayıp şöyle dedi:

"A benim güzel koçum! Sen her zaman en önde çıkardın, oysa bu sabah en arkada kalmışsın. Yoksa efendinin gözü kör oldu diye mi üzülüyorsun? Hiçkimse adlı uğursuz bir herif bana oyun oynadı, önce şarap içirip uyuttu, sonra da gözümü çıkardı! Ah, keşke konuşabilseydin de o rezilin hangi deliğe gizlendiğini söyleyebilseydin! Alimallah, yere çarptığım gibi paramparça ederdim kafasını! O zaman Hiçkimse'nin yüreğine saldıgı acı belki biraz dinerdi!"

Tepegöz böyle dedi, bıraktı geçsin. Odisseus mağaradan uzaklaşır uzaklaşmaz yere atladı, sonra da arkadaşlarını teker teker çözdü.

Hemen gemiye yollandılar. İkide bir durup arkalarına bakıyorlardı. Adımlarını açarak yürüdüler, koyunlarla sığırları gemiye sürdüler.

Gemide bekleyenler esenlikle geri dönen arkadaşlarını büyük bir sevinçle karşıladılar. Yaşamlarını yitirenlerin ardındansa yana yakıla yas tuttular, oluk oluk gözyaşı döktüler. En sonunda, Odisseus dayanamadı, kaşlarını çatıp bağırdı:

"Yeter bunca ağlayıp sızlaştığınız, arkadaşlar! Haydi, toparlayın kendinizi! Şu koyunları gemilere yükleyin de denize açılalım!"

Az sonra kürekler suları dövüyor, denizin üzerinde ine çıka yol alıyorlardı bile. Daha pek

uzaklaşmamışlardı ki, Odisseus ellerini ağzına götürüp Tepegöz'e seslendi:

"Hey Tepegöz, kulak ver şimdi sözlerime! Gördün mü bak, evine gelen konukları yedin diye Zeus seni nasıl cezalandırdı!"

Tepegöz, Odisseus'un sözlerini duyunca öfkeden çılgına döndü. Kayalık bir dağın tepesini kopardığı gibi denize fırlattı. Dağ parçası denizi birbirine kattı, koskoca bir dalga gemiyi kaldırdı gerisin geri kıyıya attı.

Ama Odisseus hemen atıldı, bir kargı kaptı, gemiyi yeniden denize itti. Sonra, tayfalarına, küreklere asılıp canlarını kurtarmaları için buyruklar yağdırdı. Ama kıyıdan biraz açılmışlardı ki, gene tutamadı kendini, bir kez daha seslendi Tepegöz'e:

"Bana bak, Tepegöz!" diye bağırdı. "Gözünü kim çıkardı diye sorarlarsa, İthakalı Laertes'in oğlu Odisseus dersin!"

Odisseus'un bu sözlerini duyunca Tepegöz haykırarak yanıt verdi:

"Bir zamanlar bilicinin teki Odisseus'un gözümü çıkaracağını söylemişti. Ama ben Odisseus'u eli yüzü düzgün, iri kıyım biri olarak düşünmüştüm. Senin gibi bir sümsükle karşılaşacağımı nereden bilebilirdim. Şimdi gel beni dinle, geri dön, Odisseus. Denizlerin egemeni babam Poseidon'a danışayım, sana değerli armağanlar vereyim."

Odisseus tuzığa düşmedi, Tepegöz'ün çağrısını acımasız sözlerle geri çevirdi. Yaralı dev de el-

lerini göğe uzattı, deniz tanrısı Poseidon'a yakarmaya başladı:

"Poseidon, yeryüzünü kuşatan denizlerin tanrısı, sözlerime kulak ver! Gerçekten senin oğlunsam, dileğimi yerine getir. İthakalı Laertes'in oğlu Odisseus bir daha yurdunu göremesin! Ama ille de yurduna dönecek, dostlarına kavuşacak diyorsan, o zaman geç ve yorgun dönsün, başka birinin gemisiyle varsın ülkesine. Bütün dostlarını yitirsin, ev halkını acılara kaygılara gömülmüş bulsun!"

İşte Tepegöz böyle yakardı, karanlık denizlerin tanrısı da onu duydu. Sonra Tepegöz yerden iri bir kaya aldı, vargücüyle fırlattı geminin üstüne. Kayanın sulara çarpmasıyla kabaran dalgalar gemiyi tam da gitmek istedikleri adaya attı. Böylece arkadaşlarına kavuşmuş oldular.

Sonra kumsalda toplanıp Tepegöz'ün hayvanlarını aralarında pay ettiler. Herkes eşit pay aldı üleşimden. Yalnız iri koçu Odisseus'a verdiler, o da Zeus'a kurban etti.

Gel gör ki, tekmiölümlülerle tekmiölümlülerin tanrısı Zeus, Odisseus'un kurbanını kabul etmedi. O sırada Zeus oturmuş, o yiğit tayfalarla o eşsiz gemileri nasıl yok edeceğini tasarlıyordu.

Tayfalarsa Zeus'un kurduğı tuzaklardan habersizdiler. Sabahtan akşama dek bol bol et yediler, tatlı şaraplar içtiler, sözün kısası dört dörtlük bir şölen düzenlediler. Güneş batıp ortalık karanınca da, kumsala uzanıp yattılar, uykunun kollarına girdiler. Sonra şafakla kalkıp küreklerin başı-

na geçtiler, yeniden denize açıldılar. Yürelerinde, hem yitirdikleri dostlarının acısını, hem de kendi canlarını kurtarmış olmanın sevincini taşıyorlardı.

RÜZGÂRLARIN EFENDİSİ AİOLOS

Odisseus ve arkadaşları günlerce yol aldılar, denizler aştılar, Aiolos Adası'na vardılar sonunda. Tunç duvarlarla çevrili bu yüzen adada rüzgârların efendisi Aiolos ve mutlu ailesi oturuyordu.

Odisseus tam bir ay konuk kaldıkları bu adada, başlarından geçenleri krala bir bir anlattı.

Sonra, yola koyulma zamanı gelip çatığında, Odisseus kendilerini ağırlayan Aiolos'dan gemilerine hız vermesini istedi. Aiolos da ona sığır derisinden bir tulum verdi. Tulumun içine tek mil rüzgârları doldurmuştu. Tanrıların babası Zeus, rüzgârların egemeni kılınmıştı Aiolos'u. Dilediği rüzgârı durdurur alıkoyar, istediğini salıp koyverirdi.

Aiolos, tulumun ağzını gümüş bir sicimle sıkı sıkıya bağladı. Ama gemileri hızlı götürsün diye Poyraz'ı özgür bıraktı. Ama Aiolos'un önlemleri hiçbir işe yaramadı. Tayfaların budalalığı yüzünden bir çuval incir berbat oldu.

Dokuz gün dokuz gece yol aldılar. Onuncu gün İthaka uzaktan görünmeye başlamıştı. Giderrek, kıyıda ateşlerin başında bekleyen nöbetçileri bile görebiliyorlardı.

Odisseus bütün yol boyunca hız yitirmemelerini sağlayabilmek için dümenin başından hiç ayrılmamıştı. Yorgunluktan bitkin düşmüştü artık. Dizlerinin bağı çözülüyor, gözleri kapanıyordu. En sonunda, baba ocağı belli belirsiz gözlerinin önündeyken, kendini tutamadı, derin bir uykuya daldı.

Odisseus'un uyuyakaldığını gören adamları aralarında fısıldaşmaya başladılar:

"Yahu, bu Odisseus da her gittiği yerde sevgiyle, saygıyla karşılanıyor. Herkesten değerli armağanlar alıyor. Troya'dan getirdikleri de cabası. Peki ya biz! Biz de onunla aynı yollardan geçmedik mi? Oysa şimdi elimiz boş dönüyoruz evimize. Bu kez de Aiolos'dan armağanlar aldı. Haydi gelin Aiolos'un verdiği tulumu bir göz atalım. Görelim bakalım konuksever kralın bağışladığı altınlarla gümüşleri!"

Bu uğursuz düşünce bütün tayfaları yenik düşürdü. Nitekim sonunda dayanamayıp tulumun ağzını açtılar ve elbette tulumun açılmasıyla tek mil rüzgârların dışarı fırlaması bir oldu. Fırtı-

na, gemileri ossaat yakaladı, yeniden sürdü açıklara attı, kavuşmak üzere oldukları yurtlarından uzaklaştırdı.

O sırada fırtınanın sesine uyanıp da olup biteni fark eden Odisseus, ilkin öyle bir hayal kırıklığına kapıldı ki, bir an kendini gemiden aşağı atmayı, oracıkta yok olup gitmeyi düşündü. Sonra aklını başına topladı, başına bir örtü çekip geminin içine uzandı, azgın rüzgârların sesine kulak verdi.

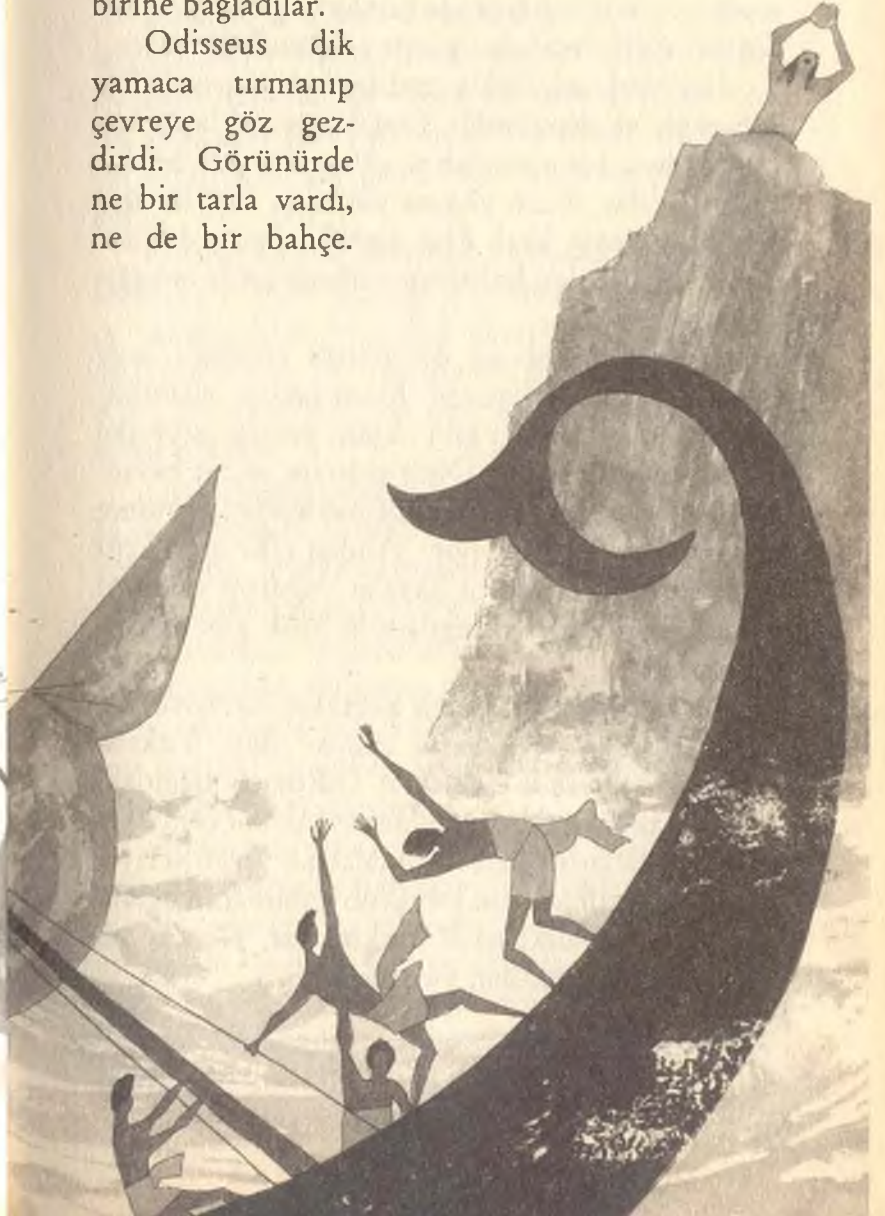
KORKUNÇ DEVLER

Odisseus ve arkadaşları altı gün altı gece durarak demeden yol aldılar. Yedinci gün, dar bir boğazdan geçilip girilen güzel bir limana eriştiler. Limanın ağzında karşılıklı uzanan iki burun vardı.

Gemileri limanın durgun sularına çektiler, hepsini yan yana bağladılar. Yalnızca Odisseus'un gemisi dışarıda demir attı, halatlarını da li-

manın girişindeki sarp burunlardan birine bağladılar.

Odisseus dik yamaca tırmanıp çevreye göz gezdirdi. Görünürde ne bir tarla vardı, ne de bir bahçe.

Yalnızca, uzaklarda bir yerde topraktan dumanlar yükseliyordu. O vakit Odisseus, adamları arasından üç kişi seçti, orada kimlerin yaşadığını öğrensinler diye aşağıdan geçen yola yolladı onları.

İndikleri yol, birkaç arabanın geçebileceği kadar geniş ve düzgündü. Tam kente yaklaştıkları sırada, duru bir pınardan su çeken dev gibi bir kıza rastladılar. Kızın yanına yaklaşıp, "Söyler misin, bu ülkenin kralı kim acaba?" diye sordular. Kız da onları aldı, babasının yüksek çatılı konağına götürdü.

Oysa Odisseus'un öncülerini yürekler acısı bir karşılama bekliyordu. Kızın babası, adamlardan birini yakaladığı gibi akşam yemeği niyetine midesine indiriverdi. Öbür ikisiyle ossaat tabanları yağladılar, arkalarına bile bakmadan gemilere doğru kaçtılar. Ama dört yandan çıkıveren korkunç devler koca koca kayalar yağdırıp gemileri paramparça ettiler, kargılarıyla balık gibi avladılar tayfaları.

Bu ürkünç sondan tek kurtulan, Odisseus'un liman dışında demirlemiş gemisi oldu. Yüksek yamacın tepesinde bekleyen Odisseus, aşağıdaki akıl almaz kıyıyı görür görmez kılıcını çekti, geminin halatlarını kesti. Tayfalarına vargüçleriyle küreklere asılmalarını buyurdu ve limanın ağzındaki sarp kayalıklardan uzaklaştılar. Ne var ki, öteki gemileri tümünden yitirmişlerdi.

BÜYÜCÜ KİRKE

Bir kez daha yola koyuldular. Canlarını kurtardıklarına seviniyorlardı ama, yitirdikleri yiğit yoldaşlarının yasıyla yüklüydü yürekleri. Sonunda, gide gide Kirke'nin adasına vardılar. İnsanların dilini konuşan güzel saçlı bir tanrıçaydı Kirke.

Odisseus ile arkadaşları, bir tanrının kılavuzluğunda, gemiyi adadaki koylardan birine sessizce yanaştırdılar. Oracıkta karaya çıktılar. Hepsi de yorgunluk ve üzüntüden bitkin düşmüştü. Kumlara uzandılar, iki gün iki gece deliksiz bir uyku çektiler.

Üçüncü gün, aydınlık yüzlü Şafak ortalığı ışığa boğduğunda, Odisseus kargısıyla kılıcını aldı, yüksek bir tepeye tırmandı, bir tanrının kuluna rastlar mıyım diye çevreye bakındı. Az sonra, sık bir koruluğun ortasındaki bir evden duman tütüğünü gördü. Odisseus düşündü taşındı, sonunda kıyıda duran gemiye dönmeyi, önce adamlarının karnını doyurup sonra da birkaçını oraya göndermeyi kararlaştırdı.

Gün boyu yediler içtiler. Sonra Odisseus yoldaşlarını çevresine toplayıp şöyle dedi onlara:

"Dostlarım, bu sabah şu karşıki yüksek tepeye çıktım, çevreye göz gezdirdim. Dört yanı denizlerle sarılı bir adaya gelmişiz meğer. Yalnız, adanın düzlüğünde, sık ağaçlarla kaplı bir koruluğun ortasında bir duman tütüyor."

Odisseus'un bu sözlerini duyunca tayfaların yüreğine bir hüznün çöktü. Daha yeni kurtuldukları korkunç devlerin acımasızlığı, amansız Tepegöz'ün zorbalığı düşmüştü akıllarına. Hıçkırarak ağladılar, kötü talihlerine yakınıp sızlandılar. Ama gözyaşlarının bir işe yaramayacağını, ağlayıp yakınmanın işe yaramayacağını biliyorlardı.

Güçlü Odisseus arkadaşlarını iki bölüğe ayırdı. Bir bölüğün başına kendi geçti, öbürünün başına da usta savaşçı Eurilokhos. Kuraları bir tolganın içine atıp salladılar. İlk Eurilokhos'un kurası dışarı fırladı. Eurilokhos da homurdanıp söylenen adamlarını aldı, yola koyuldu.

Koruluğun ortasına vardıklarında, bir de baktılar, Kirke'nin konağı karşılarında durmuyor mu? Cilalı taştan yapılmış, dört yanı açıklık, gözkamaştırıcı bir konak. Çevresinde kurtlarla aslanlar dolaşıyordu. Gerçekte, bu canavarlar Kirke'nin büyülediği insanlardan başkası değildi. Ama Eurilokhos ve erlerinin üstüne saldırmadılar. Dahası, saldırmak bir yana, dostça kuyruk sallayıp keyifli

keyifli bacaklarına sürtündüler.

Eurilokhos ile buyruğundakiler tanrıçanın konağının eşğinde durakladılar. İçeriden, güzel saçlı Kirke'nin tatlı sesi duyuluyordu. Kirke, tezgâhının başına oturmuş, bir yandan tanrıçalara yaraşır gözalıcı bir bez dokuyor, bir yandan da şarkı söylüyordu.

O zaman, içlerindeki saygın önderlerden biri, Polites dedi ki:

"Dostlar, içeride biri tezgâhının başında tatlı tatlı türkü çağırıyor. Bir tanrıça mıdır, yoksa ölümlü bir kadın mı, bilinmez! Ama ne fark eder? Hele bir içeri girip görelim bakalım!"

Polites böyle dedi, onlar da uygun gördüler. O sırada Kirke de dışarı çıktı, parlak kapıları ardına kadar açtı, hepsini evine buyur etti. Onlar da güzel tanrıçanın konukseverliğine kandılar, giriverdiler içeri. Dışarıda bir Eurilokhos kalmıştı. Kimbilir, belki de işin içinde bir iş olduğunu sezmişti yüreği.

Kirke konuklarını rahat koltuklara oturttu; peynir, arpa unu ve sarı balı şarabın içinde karıştırıp ezdi, sundu onlara. Ama ülkeleri, yurtları akıllarından çıksın diye bu güzel yemeğe iksir katmayı da unutmadı. Adamlar tılsımlı içkiyi bir dikişte içince Kirke onlara değneğiyle dokunuverdi. Ossaat domuza dönüştü hepsi. Güzel büyücü onları hemen bir domuz ağılına kapadı, önlerine de domuzların baş yemeği olan sert kabuklu yemişleri attı.

Peki, ya Eurilokhos? Eurilokhos çarçabuk gemiye döndü, erlerinin başına geleni bir bir anlattı gemidekilere. Odisseus, dostlarının koruluk-taki konağa girip nasıl ortadan yok olduklarını işitir işitmez, büyük tunç kılıcını kuşandı, yayını omzuna taktı, yola çıkmaya hazırlandı. Oysa Eurilokhos'un gözü korkmuştu, Odisseus'un dizlerine kapanıp yalvardı, dedi ki:

"N'olur Odisseus! Bir daha gitmeyelim o uğursuz yere! Geriye kalanlarla kaçıp kurtulalım. Yeniden derde sokmayalım başımızı!"

"Öyleyse sen burada kal, Eurilokhos," dedi Odisseus. "Geminin yanında otur, yiyip içmene

bak. Ama ben gitmek zorundayım. Sanki beni oraya çeken bir şey var."

Odisseus böyle dedi, yürüdü gitti. Büyülü koruya girdi. İşte tam o sıra, tanrıların ulağı Hermes çıktı karşısına. Bir delikanlı kılığına girmişti. Odisseus'un elini tuttu, dedi ki:

"Ey talihsiz Odisseus, böyle bir başına nereye gidersin? Arkadaşların Kirke'nin domuz ağılına hapsoldü. Bilesin, oraya gittin mi, geri dönmeyi çıkar kafandan, sen de onlar gibi orada kalırsın! Ama ille de gideceğim dersin, seni yalnız bırakmak istemem, korurum. Al şu otu, büyücü Kirke'nin sunduğu içkinin içine at. Her türlü kara yazgıdan uzak tutar seni."

Hermes böyle dedi ve topraktan kökü simsiyah, çiçeği bembeyaz bir ot kopardı, Odisseus'a verdi. Tanrıların kutsadığı bu otu hiçbir ölümlü bulup koparamazdı.

Hermes, otu Odisseus'a verdikten sonra oradan ayrıldı, yüce Olimpos Dağı'na yollandı. Odisseus da, yüreği tedirgin, Kirke'nin konağının yolunu tuttu.

Güzel saçlı Kirke'nin kapısının eşğinde durdu, içeri seslendi. Alımlı tanrıça hemen dışarı çıktı, ışıltılı kapıları açtı, Odisseus'u karşıladı.

Odisseus, Kirke'nin ardından eve girdi. Kirke onu gümüş kakmalı, gözalcı bir koltuğa oturttu. Ayaklarını dayasın diye önüne bir tabure sürdü. Hemen yeni konuğuna da bir içki hazırladı, içine kimsenin bilmediği iksirler kattı. Odisseus içkiyi içti, ama büyüden zerre kadar etkilenmedi. Du-

rumu bilmeyen büyücü Kirke, değneğiyle Odisseus'a dokunarak, "Haydi bakalım, sen de doğrucu ağıla!" dedi.

İşte o zaman, Odisseus keskin kılıcını çektiği gibi öfkeyle Kirke'nin üstüne yürüdü. Kirke acı bir çığlık atarak Odisseus'un ayaklarına kapandı, dedi ki:

"Kimsin sen? Nerelisin? Bugüne kadar benim tılsımlı içkimden içip de büyülenmeyen tek bir ölümlü çıkmamıştı. Yoksa sen Odisseus musun, hani şu hiçbir güçlükten yılmayan yiğit? Geçende Hermes söylemişti. Odisseus, Troya'dan baba ocağına dönerken burada konaklayacak demişti. Madem öyle, kılıcını kınına sok da gerçek birer dost olalım seninle!"

Ama Odisseus, Kirke'nin hiç ummadığı bir yanıt verdi:

"Konağına gelen arkadaşlarımı domuz yapmışsın,

bir de utanmadan kalkıp dost olalım diyorsun. Ancak bana kötülük etmeyeceğine bütün tanrılar önünde ant içersen dost olurum seninle."

Kirke de boyun eğdi, gönül okşayıcı, tumturaklı sözler söyledi, en büyük antları içti.

Bu arada Kirke'nin hizmetçileri, pınarların, ormanların ve kutsal ırmakların perileri konağa çekidüzen verdiler. Biri, koltuklara menekşe rengi keten örtüler örttü. Öbürü, iskemlelerin önüne gümüşten sofalar kurdu, masalara altın sepetler koydu. Bir

başkası, gümüş saıraklarda şarap hazırladı, altın taslar çıkardı. Dördüncüsü de, büyük bir kazan-da su ısıtmaya koyuldu.

Sonra Kirke, Odisseus'u geniş bir tekneye oturttu, başından, omuzlarından aşağıya ılık sular döktü. Odisseus'un gövdesini tepeden tırnağa saran yorgunluk sularla birlikte akıp gitti. Kirke onu bir güzel yıkadı; hoş kokulu yağlarla yavaş yavaş ovdu, sonra güzel bir harmaniyle yepyeni bir gömlek verdi. Odisseus'un önüne düştü, getirdi bir koltuğa oturttu. Hizmetçi tadına doymaz yemeklerle donattılar sofrayı. Kirke de dilediğince yiyip içmesi için Odisseus'u masaya çağırdı.

Ama hiç yiyesi yoktu Odisseus'un, güzelim yemeklerin bir tekini bile gözü görmüyordu. Derin düşüncelere dalmıştı.

"Ne o?" dedi Kirke. "Neden öyle kazık gibi oturup durursun? Neden elini sürmezsın yemeklere, içkiye? Yoksa sana bir tuzak kurduğumdan mı kuşkulanırsın? Ne korkarsın, senin uğruna en yüce andı içmedim mi az önce?"

"Ah, Kirke," diye yanıtladı Odisseus. "Onurlu ve soylu bir insan, yoldaşlarının kurtulduğunu görmeden yemeye içmeye dalıp keyfine bakabilir mi? Bu yemekleri yememi, bu şaraptan içmemi gönülden istiyorsan, bir iyilik daha et, salıver dostlarımı, bırak görevim onları!"

Kirke, Odisseus'un dileğini kabul etti, değneğini alıp ağıla gitti, bütün domuzları dışarı çıkardı. Hepsini karşısına dizdi, aralarından geçerek her birini tılsımlı ilaçlarla ovdu. Domuzlar ansı-

zın insana dönüşüverdiler. Hem de eskisinden daha genç, daha yakışıklıydılar.

Odisseus'u görür görmez ellerine sarıldılar, sevinç çığlıklarıyla konağı çın çın çınlattılar.

Olup bitenler Kirke'yi bile duygulandırmıştı.

"Ey, akıllı Odisseus!" dedi. "Hemen gemiye git. Gemiye kıyıya çekin, mallarınızı da mağara-lara saklayın. Sonra bütün arkadaşlarınızı al buraya getir. Bir eğlence düzenleyeyim, onları gereğince ağırlayayım."

Kirke böyle dedi, Odisseus da onun dediklerini yerine getirdi. Tayfalar Kirke'nin konağında güzelce yıkandılar, gövdelerini yağlarla ovdurdular, sonra da yepyeni, el değmemiş harmaniler, gömlekler giydiler. Konağın şölen odasına geldiklerinde öteki arkadaşlarını gördüler. Görkemli, şenlikli bir karşılaşma oldu. Birbirlerine kavuşan dostların hıçkırıklarıyla sevinç çığlıkları koca konağın duvarlarında yankılandı.

Sonra Kirke, Odisseus'un yanına geldi, dedi ki:

"Bak, Odisseus, denizde ne denli acı serüvenler yaşadığınızı, karada acımasız düşmanların nice saldırısına uğradığınızı biliyorum. Dilerseniz kalın burada. Hiç değilse kendinizi toparlayınca ya kadar yan gelip keyfinize bakın. Üzüntü ve acılarla altüst olmuş yürekleriniz!"

Böylece Odisseus'la arkadaşları büyücü Kirke'nin konağında tam bir yıl kaldılar. Her gün, nar gibi kızarmış etler yiyip tatlı şaraplar içtiler.

ÖLÜLER ÜLKESİNDE

Aylar devrildi, mevsimler evrildi. Bir yıl göz açıp kapayıncaya geçti. Uzun, güneşli günler geri geldi. Bizimkilerin yüreğine yeniden yola koyulma tutkusu düştü. Yolcu yolunda gerekti.

O zaman Kirke oturdu, Odisseus'u uyardı. Onları bekleyen tehlikeleri bir bir saydı. Bir de kara haber verdi. İthaka'ya varmadan önce Ölüler Ülkesi'ne uğramak zorunda kalacaklardı.

Bu haber Odisseus'un yüreğini dağladı. Ama Kirke öğütlerini esirgemedi ondan. Ne yapmaları gerektiğini enine boyuna tembihledi. Yelkenleri şişirip gemiyi Yıldız yelinin komutasına bırakacaklardı. Ölüm Kraliçesi'nin ülkesine geldiklerinde, Persephone'nin koruluğuna girecekler, orada bütün ölülerin ruhlarına sunular sunacaklardı. İşte o zaman karşlarına yaşlı bilici Teiresias'ın ruhu çıkacak, hangi yoldan gideceklerini, baba toprağına nasıl erişeceklerini bildirecekti.

Adamlar bu kötü haberi işitince hüngür hüngür ağlamaya, saçlarını başlarını yormaya başladılar. Ama ağlamak neye yarar? Sonunda kıyıya inip gemiye bindiler. Yelken şişirip engin sulara açıldılar. Gide gide dünyanın öbür ucuna, Okeanos'un kıyısına vardılar. Kimmer'lerin puslu ve bulutlu ülkesine.

Gemiyi karaya çektiler, akıntı boyunca yürüdüler. Kirke'nin sözünü ettiği koruluğa geldiler. Kurbanlar kesip, bütün ölülere sunular sundular.

Çok geçmeden ölülerin ruhları yanlarında bitiverdi. Teiresias da yanlarındaydı.

Thebaili bilici Teiresias'ın ruhu Odisseus'a yaklaştı, dedi ki:

"Yüreğinden kaygıyı uzak tut, Odisseus. Özlediğin yurduna eninde sonunda döneceksin. Bundan kuşkun olmasın. Ama sakın unutma. Yolunun üstünde bir ada var, Çatal Adası derler. İşte oraya varınca Güneş Tanrı Apollon'un otlayan ineklerini göreceksin. Geç git, sakın o hayvanlara dokunayım deme! Yoksa karışmam, gemin de, tayfaların da yok olur. Sen de Odisseus, belki paçayı kurtarırısın ama, yurduna çok geç ulaşırsın. Döndüğün zaman evinin yasa buyruk tanımaz adamlarla dolup taşıtığını, sadık karına armağanlar sunup gönlünü çelmeye çalıştıklarını görürsün! O zaman da bu zorbaların hepsini kılıçtan geçirmekten başka çaren kalmaz!"

Teiresias, olacakları Odisseus'a böyle anlattı, sonra ortalıktan kayboldu, Hades'in koynuna döndü. Ama öteki ruhlar hâlâ oralarda geziniyorlardı. Odisseus, yitirdiği sevdikleriyle, eski dostlarının ruhlarıyla teker teker konuştu, dertleşti. Anasıyla, Troya surları önünde can veren yiğit savaşçılarla uzun uzun söyleşti. Derken Akilleus'un ruhuyla karşılaştı; Paris'in yayından fırlayan bir ok, yüce kahramanı toprağa düşürmüştü en sonunda.

Sonra Tantalos'u gördü. Bir su birikintisinin ortasında, ayakta duruyordu. Ama içmek için eğildiğinde sular çekilip yok oluyordu. Başının

hemen yukarısında, ağaçların dallarından meyveler sarkıyordu. Armutlar, narlar, elmalar, incirler. Ama yaşlı adam, koparmak için elini uzattığında, ansızın bir yel çıkıyor, güzelim meyveleri sürükleyip götürüyordu.

Ardından Sisifos'a rastladı. Sisifos anlatılmaz işkenceler içindeydi. Koca bir kayayı yakalamış, büyük bir dağın tepesine doğru itiyordu. Ama tam doruğa varmak üzereyken kaya gerisin geri aşağıya yuvarlanıyordu. Sisifos da, çaresiz, kayayı yeniden yukarı itmeye koyuluyordu.

Kimbilir, eski yiğit dostlarından daha birçoğunu görecekti belki de Odisseus. Ama ölülerin

ruhları birden çılgınlık atarak ortalığı tüyler ürpertici bir gürültüye boğdular. Odisseus da adımlarını açarak oradan uzaklaştı, gemiye döndü. Yoldaşlarına buyruk verdi. Palamar çözüp yelken açtılar.

SİREN'LERİN TÜRKÜSÜ

Odisseus'un gemisi Okeanos Irmağı'ndan çıktı, engin denize açıldı. Yumuşak bir yel gemiye yol verdi. Suları köpürte köpürte, tatlı tatlı yol aldılar.

Ama çok geçmeden, Kirke'nin sözünü ettiği tehlikelerden ilkiyle yüz yüze geldiler. Çekici türküleriyle bütün insanları büyüleyen Siren'lerin adasına gelmişlerdi. Siren'ler, adanın kıyısında, pusuya düşürüp canlarından ettikleri insanların kemikleriyle çevrili bir çayırda öyle oturuyorlardı. Birdenbire rüzgâr kesildi, dalgalar

dindi, deniz çarşaf gibi oldu.

Tayfalar yelkenleri topladılar, geminin ambarrına yerleştirdiler. Sonra küreklere asılıp suları köpürttüler. Odisseus da koca bir balmumu peteğini ufaladı, elinde ezip iyice yumuşattı. Sonra adamlarının kulaklarını balmumuyla tıkadı. Kendini de orta direğe bağlattı. Çünkü Siren'lerin türküsünü duyacağı zaman böyle yapmasını tembihlemişti Kirke.

Nitekim, gemi, adaya, ses duyulacak kadar yaklaşınca, Siren'ler hemen yerlerinden fırlayıp güzel türkülerine başladılar. Dalgalar, türkünün ezgilerini gemiye taşıdı:

*Gel, yüce Odiseus,
Akha'ların ünlü kahramanı,
Durdur gemini, ne olur.
Kulak ver tatlı öykümüze.*

*Çevir geminin burnunu adamıza,
Yiğitlere yaraşır güzelliklerin
Doya doya tadını çıkar
Kırk gün kırk gece.*

*Biz biliriz soylu geçmişini senin,
Yazgının neler ördüğünü biz biliriz.
Sakın ezgilerimizi dinlemeden gitme,
Öğren her şeyi, aklın başına gelsin.*

Siren'ler, güzel sesleriyle böyle dediler. Gerçekten de, türküleri öyle hoş, öyle çekiciydi ki, Odiseus biraz daha dinleyebilmek için korkunç bir istek duyuyordu. Kendisini çözmeleri için arkadaşlarına bağırp çağırıyor, kaş göz ediyor, yalvarıp yakarıyordu. Ama ne gezer! Kulakları balmumuyla tıkalı tayfalar Siren'lerin ezgilerini duyuyorlardı. Odiseus'un işaretlerini görmüyor, ama kendilerini dizginliyor, aldırış etmiyorlardı. Sonunda küreklere daha da güçlü asılıp geminin hızına hız kattılar.

Adadan iyice uzaklaşıp da Siren'lerin ezgilerini artık duymaz olduklarında, kulaklarındaki balmumlarını çıkardılar, Odiseus'un bağlarını

çözdüler. Sonra bir engeli daha sağ salim aşmanın coşkusuyla kucaklaştılar, çocuklar gibi hoplayıp zıplayarak yürekten kutladılar birbirlerini.

SKİLLA İLE KARİBDİS

Siren'lerin adasından daha yeni uzaklaşmışlardı ki, birden ileride dumanlar, bulutlar belirdi. Dalgalar kabarıp yükseldi, deniz öyle bir güm-bürtüyle kükredi ki, kürekçiler korkuyla titreyip kürekleri ellerinden atıverdiler. Koca gemi, azgın suların ortasında, ufacak bir ceviz kabuğu gibi sallanıp duruyordu. Ama akıllı Odisseus soğukkanlılığı elden bırakmadı. Tayfaların arasına daldı, yüreklerine cesaret saldı. Dümenciyi uyardı, ona yol gösterdi.

Güzel Kirke'nin söyledikleri Odisseus'un hâlâ kulağından gitmemişti. Önlerindeki iki tehlikeden birini seçmek zorundaydılar.

Gececekleri dar boğazın iki yanında iki kocaman kaya yükseliyordu. Birinci tehlike, ölümlülerin tırmanamayacağı kadar dik ve sarp kayada yatıyordu. Kayanın yamacında karanlık bir mağara vardı. Bu oyukta Skilla denilen korkunç bir canavar otururdu. Skilla'nın upuzun altı boynu, bu boyunların tepelerinde altı korkunç kafa vardı. Oradan geçen gemilere saldırır, gemicileri kapıp yutardı.

Öteki kayaysa daha alçak olmakla birlikte çok daha tehlikeliydi. Orada da azgın Karibdis yaşardı. Bu canavar denizin sularını her Allahın günü üç kez yutar, üç kez kusardı. Gerçi o altı kafayı doyurmak için Skilla'nın tayfalardan altısını kapması pek olasıydı, ama gene de Karibdis'in bulunduğu kayadan daha güvenlikliydi.

Odisseus, adamlarına Skilla'dan hiç söz etmemişti. Kirke, Skilla'dan kurtuluş olmadığını söylemişti ya, tayfaların korkuya kapılıp kaçışmalarını, tekneyi başıboş bırakmalarını istemiyordu.

Onlar da küreklere asıldılar, dosdoğru Karibdis'in üstüne gittiler. Suları içine çekip yuttuğu anı kolladılar, sonra tam karnındaki suları yamaçların tepelerine kadar püskürttüğü sırada ileri atılıp tehlikeyi savuşturdular. Karibdis'i kollayalım derken Skilla'nın mağarasına bakmadılar bile. Gel gör ki, tam o sırada Skilla altı boynunu gemiye uzattığı gibi en seçkin altı denizciyi kapıverdi.

Adamcağızlar acıyla haykırıp çırpınırken bir yandan da umutsuzca Odisseus'a sesleniyorlardı. Balıkçının oltası denize uzanır da balıkları nasıl yakalarsa, Skilla da altı uzun boynuyla öyle uzanıp yakaladı, midesine indirdi tayfaları.

GÜNEŞ TANRININ SIGIRLARI

Daha arkadaşlarının korkunç sonunu unutamışlar, yüreklerini dağlayan acı dinmemiştiki, Güneş Tanrı'nın sığırlarının otladığı yemyeşil bir adaya vardılar.

Birden Odiseus'un aklına Thebaili bilici Teiresias'ın söyledikleri geldi. "Bu adada konaklamadan geçip gidelim," diye yalvardı dostlarına, "bizi bekleyen belayı göz göre göre üstümüze çekmeyelim."

Ama içlerinden biri tümü adına söz aldı, dedi ki:

"Sen çelikten yoğrulmuşsun, Odiseus. Yorulmak nedir bilmezsin. Onun için de kürek çekmekten kolları kopmuş, uykusuzluktan ayakta duramaz olmuş insanların halinden anlamazsın. Yoksa bırakırdın, şurada karaya çıkalım, sıcak bir yemek yiyelim. Hem geceleyin denizde yol almanın ne denli tehlikeli olduğunu bilmez değilsin. Zorlu bir fırtına patlasa, bu halimizle nasıl karşı koyar, nasıl kurtuluruz? İnat etme, bırak geceyi geminin yanında geçirelim. Sabah olunca yeniden gemimize biner, yelken açarız."

Öbürlerinin sözcüyü ne denli yürekten desteklediklerini, onun sözlerine nasıl coşkuylla alkış tuttuklarını gören Odiseus, ossaat anladı işin içinde iş olduğunu. Anlaşılan, gene tanrılardan biri bir düzen kuruyordu. Ama gene de son bir uyarıda bulunmak istedi, dedi ki:

"Hepiniz bana karşısınız. Uyarıma kulak asan yok. Madem karaya çıkmayı kafanıza koydunuz, tek başıma engel olamam size. Ama hiç değilse en kutsal bildiğiniz andı için. Sığır ya da koyun sürülerine rastlarsak, bir tekine bile el sürmeyeceksiniz. Kirke yanımıza bol bol yiyecek verdi, onlar bize yeter de artar bile. Unutmayın, sağırlardan uzak durursak, başımıza hiçbir bela gelmez."

Böylece bütün tayfalar bir bir ant içti. O gece gemiden taşıdıkları yiyeceklerle yetindiler. Az sonra da pestil gibi yere serildiler, derin bir uykuya daldılar.

Ama tanrıların babası Zeus, gecenin zifiri karanlığında öfkeli yelleri azgın bir kasırgaya dönüştürdü. Yeri göğü birbirine katan kasırga tüm yeryüzünü yutacakmışçasına karayı ve denizleri bulutlarla kapladı.

Odiseus ile adamları günün ilk ışınlarıyla birlikte kalkıp gemiyi kumsala çektiler, Nimphe'lerin dans edip oynadığı derin bir mağaraya taşıdılar.

Odisseus, Güneş Tanrı'nın sığırlarına dokunmamaları için bir kez daha uyardı arkadaşlarını. Ne ki, azgın fırtına dinmek bilmiyor, sert rüzgârlar bir türlü yatışmıyordu. Odisseus, kara yazgılarının yavaş yavaş yaklaştığını sezinliyordu. Gene de, ekmek ve şarapları tükeninceye dek semiz ineklerin tekine el sürmediler. Ama çuvallarının dibi görünüp de mideleri açlıktan kazınmaya başlayınca, kuş ve balık avlanmak için adanın dört yanını dolanmaya, aralarında kötü kötü söylenmeye başladılar.

"Çevremiz yiyecek doluyken burada enayi gibi açlıktan geberip gideceğiz," diyorlardı. "Şu besili ineklerin birkaçını alsak ne olur ki? Güneş Tanrı Apollon'a kurban ederiz. Sonra, yurdu-muz İthaka'ya varınca Apollon'a görkemli bir tapınak yaparız, bizi ölümden kurtardığı için seçkin armağanlar koyarız tapınağa. Ama Apollon gene de gazaba gelir, gemimizi paramparça etmek isterse, elimizden bir şey gelmez, günah bizden gider o zaman. Bu ıssız adada açlıktan cavlacağı çekmektense, soğuk dalgalar arasında boğuluruz daha iyi!"

İşte tayfalar aralarında böyle tartıştılar. Ve Odisseus tam gemilerini oradan kazasız belasız uzaklaştıracak bir rüzgâr estirsinler diye tanrılara yakardığı sırada, ilk kutsal ineği kestiler Güneş Tanrı'ya ayırdıkları butları içyağına sardılar. Etleri şişlere geçirip ağır ağır kızarttılar, oturup bir güzel yediler.

Odisseus kumsala inip de olup biteni görünce öfkeden çılgına döndü. Bağırıp çağırdı, ter ter tepindi, arkadaşlarına sövdü saydı. Ama elden bir şey gelmezdi artık. İş işten geçmişti. Başlarına gelecekleri biliyordu. Nitekim uğursuz belirtiler görünmeye başlamıştı bile. Kesilen ineklerin postları yerlerde sürünerek dolaşüyor, kızaran etlerden inek böğürtüleri yükseliyordu.

Adamlarsa, zerre kadar kaygılanıp tasalanmadan şölenin başına çöktüler, büyük bir mutluluk içinde altı gün altı gece yiyip içtiler, yan gelip keyiflerine baktılar.

Yedinci gün fırtına ansızın dindi. Hemen gemiye atladılar, ak yelkenleri şişirip denize açıldılar.

Gel gör ki, Zeus baba işi sağlama almış, düzenini iyi kurmuştu. Ada artık iyiden iyiye görünmez olmuştu ki, geminin tepesinde koyu bir bulut belirdi, deniz kapkara kesildi. Sonra birden Karayel patladı, yürekleri titreten bir gürültü koparak gemiyi hallaç pamuğu gibi attı. Halatları kopardı, ne kadar araç gereç varsa hepsini devirdi, yere çaldı. Geminin koca direği dümencinin başına çarptı. Kafası ossaat paramparça olan adamcağız küpeşteden aşağı uçtu, suların karanlığında bir dalgıç gibi yitip gitti.

Ardından, tanrılar tanrısı Zeus gök gibi gürledi, geminin üstüne yıldırımlar yağdırdı. Koca tekne altüst oldu, zavallı denizciler tümünden denize döküldüler. Artık yurtlarına dönemeyecekler,

sevdiklerine kavuşamayacaklardı. Zeus yapacağını yapmıştı.

Odisseus da, coştukça coşan rüzgâr ve dalgaların ortasında oradan oraya savrulan geminin içinde umarsızca koşuşturup duruyordu. Son bir dalga geldi çarptı, direkleri omurgadan koparıp sürükledi. Odisseus son bir çabayla öküz derisinden bir kayış buldu, omurgayla direği birbirine bağladı. Çıkıp oturdu üstüne, kendini acımasız rüzgârın elline bıraktı. Dokuz gün dokuz gece denizde sürüklendi. Onuncu gece tanrılar onu bir adaya attılar. Karaya çıktığında Odisseus bitmiş tükenmiş, yarı baygın durumdaydı.

TELEMAKOS DÜZEN KURUYOR

Odisseus'un vardığı ormanlık ada, yüce bir tanrıçanın, güzel peri Kalipso'nun yurduydı. Kalipso kıyıya inerek Odisseus'u karşıladı. Onu aldı, yüksek tavanlı bir mağaraya götürdü. Kalipso'nun rahat eviydi burası. Odisseus'a gönülden bir yakınlık ve sevecenlik gösterdi Kalipso. Orada kalsın, kocası olsun diye yanıp tutuşuyordu.

Odisseus'un yüreğiye yurdunun ve sevgili karısı Penelope'nin özlemiyle doluydu. Her gün deniz kıyısına iniyor, gözlerini ufka dikeyiyor, uçsuz bucaksız uzanan denizi seyrediyordu. Ama tek bir yelkenli bile geçmiyordu. Gece bastırınca gene mağaraya dönüyor; orada, güzel Kalipso'yu oturmuş bekler buluyordu. Kalipso dokuma tezgâhının başında türkü söylüyor, en güzel gülüşlerini Odisseus'a saklıyordu. Ama aylar devrildi, mevsimler evrildi, yıllar geçti, Odisseus bu dingin ve tatlı yaşamın yavaş yavaş parlaklığını yitirdiğini anladı.

Gerçekte Odisseus'un durumu bütün tanrıların içini sızlatıyordu. Bir Poseidon'du ona acımayan. Yüreği Odisseus'a karşı hâlâ öfke doluydu. Günlerden bir gün Poseidon dünyanın öbür ucunda oturan Yüzüyanıklar'ın ülkesine gitti. Poseidon orada şöenlere dalıp keyif ededursun, öteki tanrılar Zeus'un sarayında toplandılar. Ölümsüzler kurultayında ilk sözü gök gözlü tan-

rıça Athene aldı. Bahtı kara Odisseus'un içler acısı durumunu dile getirdi:

"En iyisi," dedi, "Hermes'i o adaya göndereyim. Güzel örgülü Kalipso'nun yüreğini yumuşatsın. Odisseus'u salıvermesini sağlasın. Ben de bir koşu İthaka'ya gidip Odisseus'un oğlunu bulayım. Telemakos'u uyarayım, gözünü açayım. Anasının gönlünü çelmek için dolaplar çeviren, koyunlarını, öküzlerini bir bir boğazlayıp yiyen taliplerin karşısına dikilsin."

Tanrıça Athene böyle dedi, öteki tanrılar da razı geldi. Athene hiç vakit geçirmeden altın sandaletlerini ayaklarına bağladı, karaların, denizlerin üstünden rüzgâr gibi uçtu. İthaka'ya varınca bir gezgin kılığına girdi, gidip Odisseus'un evini buldu, kapının eşiğinde durdu. Onu ilk gören, Odisseus'un oğlu Telemakos oldu. Taliplerin arasında, sıkıntılar içinde oturuyordu. Kalkıp kapıya gitti gezgin kılığında, Athene'yi karşıladı, içeri buyur etti. Konuğuna yol gösterdi, yüksek tavanlı genişçe bir odaya aldı. Önünde ayak taburesi bulunan işlemeli bir koltuğa oturttu. Hizmetçiyi çağırdı, konuğu ellerini yıkasın diye altın bir ibrikten su döktürdü. Athene de gümüş bir leğende ellerini yıkadı. Sonra Telemakos mutfaka haber saldı. Önlerine tabak tabak et getirdiler. Kâhya kadın da ekmekleri getirdi, sofraya türlü türlü yemekler taşıdı. Telemakos şamatacı talipler odaya doluşmadan yemeğini rahat yemesini istiyordu konuğunun.

Nitekim talipler az sonra içeri üşüştiler. Gelip koltuklara kuruldular, usakların yemek getirmesini, hizmet etmesini beklemeye koyuldular. Çok geçmeden ekmekler, yemekler, içkilerle donandı sofra. Onlar da arsızca yiyip içmeye başladılar.

"Şimdi söyle bakalım bana," dedi Athene, Telemakos'a. "Bu adamlar da kim? Şölen mi verirsin, yoksa düğün dernek mi var? Bana kalırsa, bu gözü dönmüş herifler hiç de akli başında konuklara benzemiyorlar!"

"Saygıdeğer konuğum," diye karşılık verdi Telemakos "Madem sordun, söyleyeyim. Burası bir zamanlar dirlikli, erinçli bir evdi. Ama bu evin beyi, babam Odisseus, Troya'ya savaşmaya gitti, bir daha da dönmedi. O gün bugündür bir haber alamadık. Sağ olup olmadığını bile bilmiyoruz. İşte bu yüzden başımız dertte şimdi. Çevre adalarda, Dulikion'da, Same'de, Zakynthos'da, kayalık İthaka'da ne kadar soylu adam varsa hep si anama göz koydu. Bir yandan anamın aklını çelmek için çevirmedik dolap bırakmıyorlar, öte yandan da varımızı yoğumuzu yağmalayıp tüketiyorlar. Anama gelince, onun gönlü böyle bir evlenmeye razı değil elbet. Ama taliplere kesin bir yanıt da veremiyor. Onlar burada oturup evimizin altını üstüne getiriyor, varlığımızı günden güne eritiyorlar. Hani bir punduna getirselers, benim de işimi bitirecekler!"

"Desene, babanın eve dönmesinin tam zamanı," dedi Athene. "Ah, bir gelse de şu rezillere

dünyanın kaç bucak olduğunu gösterse keşke. Kimbilir, belki de sen bu aşağılık herifleri buradan kovmanın bir yolunu bulursun. Ne de olsa, artık evin erkeği sayılırsın."

Gök gözlü Athene böyle dedi, yemeğini bitirip gitti. Ama Telemakos'u yüreklendirmişti. Şimdi Telemakos, gürültücü taliplerin arasında sessizce otururken, düşüncelere dalıyor, bir çözüm bulmaya çalışıyordu.

Akşamın alacakaranlığı indiğinde, ozanın biri, Troya savaşını dile getiren yaşlı bir türkü tutturdu. Türküyü yukarıdaki odasından Penelope de duydu. Ozanın acıklı sözleri Penelope'nin yüreğine kor gibi düşüyordu. Sonunda daha fazla dayanamadı, yaşmağını yüzüne örttü, hizmetçilerini yanına aldı, aşağıya indi. Büyük sofanın eşiginde durdu, ozandan başka bir türkü seçmesini rica etti.

Ama Telemakos, anasının sözünü kesti, dedi ki:

"Ozanı neden suçlarsın, anacığım? Troya'dan dönmeyen tek yiğit savaşçı Odisseus mu? Haydi, sen şimdi odana git, işinin başına dön. Dokuma tezgâhının başına geç, kumaşını doku. Konuşmayıysa erkeklere bırak. Burada ben varken konuşmak sana düşmez. Bu evin erkeği benim bundan böyle!"

Gerçekte Telemakos'un sözleri utanmaz taliplereydi. Gerçi Penelope de şaşırmıştı ama, oğlunun efelenmesi de gizliden gizliye hoşuna gitmişti.

O gece oyunlar, türküler sona erince talipler birer birer odalarına çekildiler. Telemakos da avludaki geniş odasının yolunu tuttu. Döşegine uzandı, yün örtülerin altında, gün ışıyınca de-

ğin tanrıça Athene'nin bilgece sözlerini düşündü, ne yapması gerektiğini tasarladı.

Odisseus'un oğlu günün ilk saatlerinde yatağından fırladı, ulaklarla kente haber saldı, Thebai kurultayını topladı. Amacı, kent halkının, taliplerin zorbalığına karşı çıkmasını sağlamaktı. Telemakos'un konuşmasından sonra, Antinoos denilen talip yerinden kalktı, kurultayın ortasına yürüdü, konuşmacı değneğini eline aldı, dedi ki:

"Demek bütün suçu bizde bulursun, Telemakos. Bize kin tutarsın. Ama yanıyorsun. Bana sorarsan, suç taliplerde değil, senin anan olacak o akıllı uzun kadındadır. Üç yıl geçti, neredeyse dört yıl olacak, oyalar durur bizi. Hepimizin yüreğine umut salar, her birimize elden haberler uçar, sözler verir. Oysa bambaşka düzenler kurar kafasında. Hele şu son kurduğu düzene bak. Odasına koca bir dokuma tezgâhı yerleştirmiş. Durmadan bez dokur. Ne yaptığını sorunca da, büyükbabana, soylu yiğit Laertes'e kefen dokuduğunu söyler. Kefen bittiği zaman içimizden birine mutlaka varacakmış. Biz de boyun eğdik, bekler dururuz. Oysa geçende öğrendik ki, gündüzleri dokuduğu kefeni geceleri çıra ışığında sökermiş! Tastamam üç yıl bizi böyle kandırdı. Ama dördüncü yıl hizmetçilerinden biri hanımının kurduğu düzeni gelip anlattı. Biz de gittik, Penelope'yi tam bezi sökerken yakaladık! O da çaresiz kaldı, Laertes'in kefenini bitirdi sonunda. Ama bilesin ki, anan aramızdan birini seçip evle-

ninceye kadar bu konaktan ayrılmaya niyetimiz yok!"

O zaman İthaka kentinin geleceği görmede usta bilicisi söz aldı, taliplere döndü, öğüt verdi:

"Kara bir yazgının üstünüze geldiğini görüyorum. Unutmayın, bundan epey önce, Odisseus'un teknil arkadaşlarını yitirdikten sonra evine döneceğini söylemiştim. Şimdi vakit erişti. Odisseus'un baba ocağına dönmesi yakındır. Döndü mü de, topunuzun köküne ölüm tohumları ekecek. Ayağınızı denk alın derim size!"

Ne var ki, taliplerin önde gelenlerinden Öri-makhos ayağa kalktı, yaşlı biliciyi payladı:

"Sen evine git de, çoluğuna çocuğuna bilgelik tasla. Bilicilikte benim elime su dökemezsin sen. Odisseus çoktan öldü, Hades'in ülkesini boyladı. Karısı Penelope taliplerden birine razı olup bugün dernek kurmazsa, görkemli bir şölen verip içimizden biriyle evlenmezse, yakında Odisseus'un teknil varlığı tükenecek. İyice sok kafana, bu dediklerim bir bir çıkacak!"

Artık Telemakos taliplerin konaktan gitmeye hiç niyetli olmadıklarını açıkça anlamıştı. Düzen kurma sırası ondaydı şimdi.

ODİSSEUS'UN SALI

Bulutları Devşiren Zeus, yüce Olimpos Dağı'nın doruğunda düşündü taşındı, Odisseus'un acılarını sona erdirmeye karar verdi, dört yöne haber saldı. Sonra, tanrıların ulağı Hermes'i güzel örgülü Kalipso'nun adasına yolladı. Hermes, tanrılarının babasının sözünü ikiletmedi, altın sandaletlerini çarçabuk ayaklarına geçirdi, yel oldu uçtu. Karaların, denizlerin üstünden geçti, dosdoğru güzeller güzeli Kalipso'nun mağarasına indi.

Uzun saçlarını önüne dökmüş, oturur buldu Kalipso'yu. Büyük bir ateşte kaynayan kazandan selvi ve mazı kokuları yayılıyordu ortalığa. Kalipso, ocağın başında oturmuş, bir yandan tatlı sesiyle türkü söylüyor, bir yandan altın mekiğiyle bez dokuyordu.

Başını kaldırdı, görür görmez tanıdı tanrı ulağını. Hermes'i pırıltılı bir koltuğa oturttu, önüne bir masa çekti, sofrayı tanrı yemekleriyle donattı, bir tas da tanrı balı getirdi. Sonra dobra dobra sordu, dedi ki:

"Evime hoşgeldin, Hermes. Bana sonsuz onur verdin. Ama biraz şaşırmadım desem yalan olur doğrusu. Sen buralara pek uğramazdın. Söyle bakalım, seni hangi rüzgâr attı buraya? Dileğin nedir?"

"Beni Zeus gönderdi," diye karşılık verdi Hermes. "Yoksa bana kalsa geleceğim yoktu, bundan hiç kuşkun olmasın. Hele bir düşünsene,

tek bir kente rastlamaksızın, sunu sunacak tek bir ölümlüyle karşılaşmaksızın bu yol tepmeyi, bu koca denizi aşmayı hangi tanrı göze alır? Zeus'un dediğine göre, burada bir ölümlü yaşamış. Troya'nın yıkık duvarlarının önünden ayrıldı ayrılalı payına düşen acıyı fazlasıyla tatmış bu ölümlü. Onu hemen salıverecekmişsin. Bu uzak adada ömür tüketmek değilmiş yazgısı. Baba ocağına dönecek, yurduna yuvasına kavuşacakmış."

Tanrılarının habercisi Hermes böyle dedi, Kalipso gönülden kaygılandı, tepeden tırnağa ürperdi.

"Bu adamı azgın dalgaların pençesinden kurtardım. Baktım, besledim. Dahası, gençliğini ölümsüz kılmak istiyordum. Ama neylersin, yüce Zeus'a karşı çıkılmayacağını bilmez değilim. Eh, ne yapalım, gitsin öyleyse yoluna, aşsın engin denizleri! Ama ne onu götürecek gemilerim, ne de kürek çekecek tayfalarım var. Onu yurdu-na ulaştırmam çok güç. Gene de, madem Zeus'un dileği bu, elimden geleni sakınmam."

"O zaman hemen salıver, yola çıksın," dedi Hermes ve ortalıktan yok oldu.

Hermes gider gitmez, Kalipso da Odisseus'u bulmaya koştu. Kıyıya indiğinde, Odisseus'un orada öyle oturduğunu gördü. Gözleri her zamanki gibi ağlamaktan kan çanağına dönmüştü. Odisseus'un günleri, eriyip tükenen ömrüne yazıklaşıp gözyaşı dökmekle geçiyordu nicedir.

Kalipso, Odisseus'un yanına yaklaştı, dedi ki:

"Haydi, kalk, mutsuz Odisseus. Gözyaşların dinsin artık. Buradan gitmen için sana yardım edeceğim. Şimdi git ormandan tahta kes, sonra tahtaları bitıştırıp kendine bir sal yap. Yolda açlık çekmeyesin diye ekmek, su ve şarap vereyim ben de. Madem tanrılar böyle istiyor, sırtına sıcak tutan giysiler giydireyim, ardından uygun bir rüzgâr salayım, yurduna sağ salim eriştireyim seni."

Ama Odisseus, Kalipso'nun sözlerini duyunca şaşkınlığa kapıldı, yüreğine bir korku düştü.

"Yoksa kafanda başka bir düzen mi var, Kalipso?" dedi. "Şimdi birden evime dönmemi neden isteyesin? Bu uçsuz bucaksız denizi koca gemiler bile aşamaz, sense kalkmış fındık kabuğu gibi bir salla enginlere açılmamı istersin. Başıma iş açmayacağına kutsal bir ant içmedikçe, böyle bir tehlikeyi göze alamam!"

Güzel Kalipso gülümsedi, eliyle okşadı Odisseus'u.

"Sen ne kurnazsın sen," dedi. "Her şeyi inceden inceye düşünürsün. Bak, dinle öyleyse, senin için en büyük andı içiyorum. Yeryüzü, Gökyüzü ve tekmil Denizler tanışım olsun ki, sana yardımcı olmaktan başka bir amacım yok. Hem senin sandığın kadar taşıyürekli değilim ben."

Kalipso böyle dedi, yürüdü gitti.

Ertesi gün, Şafak, gül parmaklarıyla dokunup Doğuyu aydınlattığında, Odisseus döşeğinden kalktı, giysilerini sırtına geçirdi. Kalipso da gümüş rengi harmanisine sarındı, beline altın bir

kemer taktı, başını yaşmakla örttü. Sonra, Odisseus'un ülkesine dönmesini sağlamak üzere işe koyuldu.

Odisseus'a sapı zeytin ağacından, tunç bir baltayla parlak bir keser verdi. Elinden tuttu, akçaağaçlar, köknarlar ve kavaklarla kaplı bir ormana götürdü.

Odisseus, hemen kolları sıvadı, ağaç kesmeye başladı. Sal yapmaya elverişli ve kuruca olanlarından yirmisini göz açıp kapayıncaya kesiverdi. Kalipso'nun getirdiği delgilerle delikler açtı, tahtaları sıkıca birbirine bağladı, sonra geniş bir döşeme kaplayıp sah tamamladı.

Küpeştesini, direğini, dümenini, serenini yaptı bitirdi sonra. Kalipso da yelken için bez getirdi. Odisseus, salın donanımını da hazır edince, yuvarlak kütükler üstünden kaydırarak suya indirdi.

Dördüncü günün akşamı sal artık yola çıkmaya hazırdı. Beşinci günün sabahı Kalipso, Odisseus'u yolcu etti, uğurladı. Önce bir güzel yıkadı, yepyeni giysiler giydirdi, kumanyasını hazırladı, su, şarap, et ve ekmek verdi. Sonra tatlı bir meltem üfördü ardından. Odisseus, yüreği sevinç dolu, baba ocağına doğru yelken açtı.

Dümenin başına geçmiş, çarşaf gibi denizde keyifli keyifli yön veriyordu sala. Geceleriye, yanılmaz yıldızların kılavuzluğunda ilerliyordu. Tam on yedi gün yol aldı. On sekizinci gün, karşıda, denizin üstünde bir kalkan gibi uzanan Fhaiak'lar ülkesinin gölgeli dağları göründü.

İşte tam o sıra, Yeri Sarsan Tanrı Poseidon da Yüzüyanıklar ülkesinden dönüyordu. Odisseus'un salını görünce, yüreğinde anlatılmaz bir öfke kabardı. Gerçi Odisseus'un eninde sonunda yurduna döneceğini, tanrılar kurultayının böyle karar verdiğini anlamıştı. Ama gene de, gidera-yak Odisseus'un başına bir bela daha sarmaktan alıkoyamadı kendini.

Bulutları toplayıp yığdı, sivri uçlu yabasıyla suları birbirine kattı. Gökyüzüne geceyi saldı çabucak. Güçlü bir yel, saman çöplerini nasıl havaya savurursa, koca bir dalga da salın tahtalarını öyle dağıtıverdi.

O vakit Odisseus korkuyla titredi, sızlanıp yakındı, dedi ki:

"Meğer Troya surları önünde can verenler ne talihliymiş! Hiç değilse, ünlerine yakışır törenler-

le gömüldüler. Bense azgın denizin ortasında bir başıma ölüp gideceğim. Yasımı tutan bile olma-yacak!"

Ama Zeus'un kızı Athene tanrıça, Odisseus'u bir tahta parçasına sarılmış, dalgalarla boğuşur görünce, dayanamadı, acıdı ona. Bütün rüzgârları yatıştıtıverdi. Bir Yıldız yelini bıraktı es-sin. Yıldız yeli de, kabaran dalgalara karşın, Odisseus'u uzaktaki karaya doğru sürükledi.

Odisseus tam iki gün iki gece denizin üzerinde sürüklendi durdu. Üçüncü gün, şafak söktüğünde, karşıda karayı gördü. Gene de daha kurtulmuş sayılmazdı. Kıyı sipsivri kayalarla kaplıydı. Koca dalgalar kaldırıp kayalara bir vurdu mu, adamın kemikleri unufak olurdu. Bereket, tam o sırada Tanrıça Athene bir kez daha imdada yetişti. Odisseus'un önüne düştü, ona yol gösterdi. Odisseus da kıyı boyunca yüzdü, gürül gürül akan bir ırmağın ağzına geldi.

Orada durdu, kendisine acıması için ırmağa yalvardı. Odisseus'un yakarılarını işiten ırmağın yüreği yumuşadı. Akıntı durdu, sular süt liman oldu. En sonunda Odisseus, bitkin, baygın, yaralı bir durumda karaya erişti. Hemen ırmağın ağzın-

daki sazların arasına uzandı. Dizlerinde derman kalmamıştı. Gene de iyilikbilir Odisseus son bir çabayla soluklandı, gücünü topladı, eğilip toprağı öptü.

NAUSİKAA

Phaiak'ların sarayında kral Alkinoos'un güzel kızı Nausikaa, tatlı bir düştten uyandı. Düşünde bir güvey geliyor, düğün dernek kuruluyor, o mutlu gününde Nausikaa, pırıl pırıl bir giysi gi-yiyordu.

Güzel Nausikaa yatağından kalktı, odasından fırladı, sarayın geniş odalarından geçerek anasıyla babasının yanına koştu.

"Sevgili babacığım," dedi yanakları kızarak, "en güzel giysileri, harmanileri, mintanları ırmak boyunda yıkamak istiyorum. Ne olur, o büyük, sağlam tekerlekli arabayı hazırlatır mısın?"

Tanrıça Athene, düşünde ona görünmüş, böyle yapmasını öğütlemişti.

Babası gülümseyerek uşaklarına buyruk verdi. Katırlar parlak tekerlekli arabaya koşulunca, Nausikaa da çamaşırları getirdi, arabanın içine yığıdı. Anası da tepeleme yiyecek dolu bir sepetle şarap dolu bir keçi tulumu getirdi. Sonra bir de, yıkandıktan sonra sürünsün diye hoş kokulu yağlar verdi. Nausikaa dizginlere yapıştı, kamçısını şaklattı, sürdü katırları yola koyuldu. Katırlar ileri atılırken, genç hizmetçiler arabanın ardından yürümeye başladılar.

Irmak boyuna vardıklarında, yunakların başına oturdular. Yunakları dolduran sular en kirli çamaşırları bile yıkayacak kadar duruydu. Kızlar arabadan indirdikleri giysileri yunaklara atıp suya bastılar, ayaklarıyla çiğneye çiğneye güzelce

yıkadılar. Sonra, ırmak sularının ara sıra okşadığı kıyıda, kayaların üzerine sıra sıra serdiler çamaşırları.

İşleri bitince soyunup dökündüler, ırmağa girip yıkandılar, güzel kokulu yağlar süründüler. Çamaşırların kurumasını beklerken, ırmağın kıyısında yemeklerini yediler. Karınlarını doyurduktan sonra da hep birlikte top oynamaya başladılar. Güle oynaya oradan oraya sığıyor, sevinçli kahkahalar atıyorlardı. Tanrıça Athene de tam o sıra uyandırdı Odisseus'u.

Odisseus kalktı, çalılarının arasından çıktı. Üstünde bir şey olmadığı için önünü geniş yapraklı bir dalla örtüyordu. Denizin tuzlu sularıyla boğuşmaktan şişmiş ve çürümüş gövdesiyle ürküntü verici bir görünüşü vardı. Hizmetçi kızlar Odisseus'u birden karşılarında görünce çok korktular. Çil yavrusu gibi dağılıp deniz kıyısına kaçtılar. Ama Phaiak kralının kızı Nausikaa, ye-

rinden kıpırdamadı. Anlaşılan, tanrıça Athene yüreğine güç ve cesaret salmıştı.

"Bir tanrıça mısın, yoksa ölümlü bir kadın mı?" diye sordu akıllı Odisseus. "Tanrıçaysan olsa olsa Artemis'sindir. Yok ölümlülerden biriysen, anan, baban, kardeşlerin güzel kişileriymiş doğrusu. Ama hiç kuşku yok, varacağın adam yeryüzünün en mutlusunu olacak. Sana bakınca gözleri kamaşıyor insanın. İnan bana, gözlerim bugüne dek senin gibi bir güzel görmedi.

"Umarım, beni hoşgörürsün. Günlerce denizde can savaşı verdim. Sonunda dalgalar beni buraya sürükledi. Yalvarırım, sırtıma bir giysi ver, kentin yolunu göster bana. Daha nerede olduğumu bile bilmiyorum."

O zaman ak kollu Nausikaa yanıt verdi, dedi ki:

"Doğrusu hiç de kötü bir adama benzemiyorsun, yabancı. Burada yokluk çekmezsin. Burası Phaiak'ların ülkesi. Ben de kral Alkinoos'un kızıyım."

Sonra hizmetçilerine seslendi, konuğuna giysi getirmeleri için buyruk verdi. Odisseus da ırmağın arı sularında yıkandı, genç kızların getirdiği temiz giysileri sırtına geçirdi. Ama gök gözlü tanrıça Athene'nin de hakkını yememek gerekir; çünkü o denli cömert davrandı ki, hiçbir güzelliği esirgemedi, öylesine alımlı kıldı ki Odisseus'u.

Odisseus ırmaktan dönüp gelince Nausikaa'nın şaşkınlıktan dili tutuluyordu. "Aman tanrım!" diye geçirdi içinden. "Ölümsüzlere özgü bir güzellik var bu adamda. Ah, keşke gitmese burada kalsa, ülkemize yerleşse, günü geldiğinde kocam olsa!"

Hizmetçilerini çağırdı, Odisseus'a yiyecek içecek vermelerini söyledi. Odisseus karnını doyururken, onlar da kuruyan çamaşırları özenle katlayıp yerleştirdiler, arabayı yola çıkmaya hazır ettiler. Nausikaa arabaya atladı, Odisseus'a hizmetçi kızlarla birlikte arkasından gelmesini söyledi.

"Kente vardığımız zaman toplantı alanının yakınlarında bir kavak korusu göreceksin," dedi. "Koruya girip oturur, bir kavak ağacının dibinde dinlenirsin. Kentteki erkeklerin bizi birlikte görmelerini, kendime koca bulduğumu sanmalarını istemiyorum. Orada otur, biz saraya varıncaya kadar bekle. Saraya girdiğimize aklın kesince kalk kente gel. Kentte kralın evini bilmeyen yoktur, sordun mu hemen gösterirler. Saraya vardın mı, avluyu geç, doğruca büyük sofaya gir. Orada anamı ocağın başında oturmuş, ateşin önünde

menekşe rengi yünler eğirir bulacaksın. Hemen dizlerine kapan. Seni gözü tutar da yüreğinde sevecen duygular uyanırsa, ne yapar yapar razı eder babamı. Sen de kazasız belâsız yurduna döner, yuvana kavuşursun."

Nausikaa böyle dedi, katırları kamçıladi, hemencecik uzaklaştı ırmak boyundan. Gün batmadan kavak korusuna ulaştılar. Odisseus koruya girdi, beklemeye koyuldu.

Nausikaa ile hizmetçilerine saraya varmaları için süre tanıdı, sonra kentin yolunu tutup kral Alkinoos'un sarayına gitti. Tanrıça Athene de, onu kimse görmesin diye çevresini kalın bir sisle sardı.

Odisseus, kral konağının önüne gelince, tunçtan eşğin orada bir an durdu, çevresine baktı. Phaiak kralının sarayı güneş gibi dört bir yanına ışık saçıyor, ay gibi pırıl pırıl parılıyordu.

Büyük sofanın her iki yanında duvarlar boyunca koltuklar sıralanmıştı. Koltukların üstüne saraylı kadınların dokuduğu yumuşak örtüler serilmişti. Altından yapılmış delikanlı yontularının ellerinde yanan çırağlar, saraydaki şöleni ışıklandırıyor, aydınlatıyordu.

Odisseus, sonunda kararını verdi, büyük sofadan içeri girdi. Hâlâ Athene'nin sisile sarılı olarak, kralla kraliçenin tahtlarına doğru ilerledi. Ama kraliçe Arete'nin dizlerine kapandığında çevresindeki sis dağılıverdi. Ansızın beliren bu

adamı görenler şaşırıp kaldılar. Ortılığı bir suskunluk kapladı. Çıt çıkmıyordu.

"Ey, Phaiak'ların kraliçesi Arete!" dedi Odisseus. "Yüreğimde bunca acıyla geldim, dizlerine kapanıyorum. Sana ve yüce kralına sığınıyorum. Tanrıların sizlere mutluluk vermesini dilerim. Yalvarırım, tezelden ülkeme gönderin beni; sevdiğime, dostlarıma kavuşturun!"

Sonra gitti ocağın külleri üstüne oturdu. Ortalık yeniden suskunluğa büründü. Kral Alkinoos, Odisseus'u elinden tutup küllerin üstünden kaldırdı, en sevdiği oğlunun tahtına oturttu. Hizmetçilerden biri altın ibrikle su getirdi. Odisseus ellerini yıkasın diye suyu gümüş bir leğene döktü. Sonra Odisseus'un önüne oymalı bir masa getirdiler, sofrayı türlü türlü yiyeceklerle donattılar. Odisseus da doyasıya yedi içti, karnını doyurdu.

Bu arada kral Alkinoos, uşaklara, herkese şarap dağıtmalarını buyurdu. Herkesin, yersiz yurtsuzlardan yardımını esirgemeyen Zeus baba-ya sunu sunmalarını önerdi. Sunular sunulup şaraplar içildikten, şölen sona erip herkes evine çekildikten sonra kraliçe Arete, Odisseus'a döndü, kafasını kurcalayan sorular sordu. Odisseus'un sırtındaki giysileri tanıdı, kendi elleriyle dokuduğu harmaniyle mintan vardı Odisseus'un üstünde.

"Değerli konuğumuz," dedi Arete, "söyler misin, kimsin sen, kimlerdensin? Kimden aldın bu giysileri?"

O zaman Odisseus kimliğini açıkladı:

"Dağlık İthaka'dan Laertes'in oğlu Odisseus'um ben," dedi.

Ve başladı başından geçenleri bir bir anlatmaya. Phaiak'lar da büyülenmişçesine çevresini aldılar. Odisseus'un serüvenlerini çıt çıkarmadan dinlediler.

İTHAKA'YA DÖNÜŞ

Kral Alkinoos, Laertes'in oğlunun akıllara durgunluk veren serüvenlerini, onca yıldır çektiği çileleri, katlandığı acıları öğrenince, Odisseus'u ertesi akşam yurduna uğurlamayı kararlaştırdı. Sağ salim ülkesine dönmesi için ona bir gemiyle usta tayfalar verdi. Ama bu kadarıyla da yetinmedi. Koca bir sandığı eşsiz giysiler, işleme- li altın takılar, türlü türlü armağanlarla doldur- du.

Sonra bütün armağanları kendi eliyle gemiye yerleştirdi. Odisseus'u gereğince uğurlamak ama- cıyla görkemli bir şölen verdi, saray ozanı birbi- rinden güzel türküler söyledi, tüm konukların aklını başından aldı.

Ama Odisseus'un gözü güneşteydi. Güneş bir an önce batsa da, ben de yola çıksam diye dü- şünüyor, sabırsızlanıyordu. Sonunda günüşiği yeryüzünden elini eteğini çekti, Odisseus da sa- bahın köründen günbatımına dek tarlada çalışan bir rençber kadar sevindi bu işe. Deniz kıyısına indiklerinde herkesle vedalaştı, iki kulplu tasları kaldırıp tanrılara gereğince şarap sundu, sonra kendisini gönülden ağırlayan kralla kraliçeye mutluluk, esenlik diledi.

Odisseus gemiye ayak basarken, kraliçe Are- te üç hizmetçi kız yolladı ardından. Kızlardan bi- rincisi, güverteye rahat bir döşek serdi, üstüne tertemiz, karbeyaz bir çarşaf örttü. İkincisi, yur- duna vardığında giymesi için yepyeni bir göm-

lekle harmani getirdi. Üçüncüsüye, ekmek ve şa- rap taşıdı. Sonra tayfalar gemiye bindiler, kürek- lerin başına geçip oturdular. Odisseus da usulca döşegine uzandı. Kürekler suları dövüp köpürt- tüğünde, Odisseus'un gözlerine derin tatlı bir uy- ku düştü.

Arabaya koşulan aygırlar kamçı şakladığında nasıl dörtne ileri atılırlarsa, gemi de mor dalgala- rın tepesinde öyle yükseliyor, coşkun suların üs- tünde ine çıka öyle yol alıyordu.

Şafağı muştulayan o parlak yıldız doğarken, gemi de İthaka limanına girdi. Aslında Phaiak'lar bu limanı karış karış bilirlerdi. Küreklerle öyle hızlı asıldılar ki, gemi yarısına kadar kumsala çıktı. Odisseus hâlâ mışıl mışıl uyuyordu. Onu da hiç uyandırmadan kıyıya taşıdılar, döşegini kumlara serip oraya yatırdılar. Sonra zengin ar- mağanları taşıdılar özenle. Odisseus uyurken yol- dan geçen biri aşırmasın diye malları yolun uza- ğında bir zeytin ağacının dibine yığdılar. Sonra gemiye dönüp gerisin geri yola koyuldular.

Bir süre sonra Odisseus uyanıp gözlerini açtı, ama yıllardır görmediği yurdunu birden tanıya- madı. Hem Zeus'un kızı Athene de, nerede oldu- ğunu anlamasın diye Odisseus'un çevresini bir bulutla kaplamıştı.

Odisseus yerinden doğruldu, sağına soluna baktı. "Eyvah!" diye haykırdı. "Şimdi de nereye geldim acaba? Peki ama, bu Phaiak'lar neden söz- lerini tutmadılar acaba? Neden İthaka'ya götür- mediler de bu tuhaf yere bıraktılar beni? Ben

şimdi ne yaparım? Nerelere giderim? Mallarımı nereye saklarım?"

O sırada yanında birden Athene bitti. Ama kılık değiştirmiş, boylu poslu genç bir çoban olmuştu. Odisseus bir insanoğluna rastladığı için çok sevindi, hemen selâm verip hangi ülkede olduğunu, burada kimlerin oturduğunu sordu delikanlıya.

Tanrıça Athene'nin gözleri pırıldadı, gülümseyerek şöyle dedi:

"Buranın neresi olduğunu sorduğuna bakılırsa, sen ya çok enayisin ya da çok uzak bir ülkeden geliyorsun. Doğrusunu istersen, burası çok büyük bir ülke sayılmaz. Üstelik öyle kayalık bir yerdir ki, arabayla dolaşmak hiç akıl kârı değildir. Ama iyi buğday yetişir bu topraklarda, üzümden tadına doyulmaz şaraplar yapılır. Buraları bol yağış alır, otlakları çok hayvan besler. Onun için bu adanın ünü ta Troya'ya kadar

yayılmıştır. Duymayan yoktur İthaka'nın adını!"

Athene böyle der demez, çok çekmiş Odisseus en sonunda yurduna vardığını anladı, yüreği anlatılmaz bir sevinçle doldu. Ama gene de, gerçeği söylemeyi göze alamadı, kim olduğunu gizledi. Kuyruklu bir yalan uydurdu. Sözümona Girit'liymiş de, orada birini öldürdüğü için kaçıp canını kurtarmak zorunda kalmış, sonra gemisi yolda fırtınaya yakalanmış, o da güçbelâ bu limana sığınmış.

Athene, Odisseus'un uydurduğu bu masalı sonuna kadar dinledi. Sonra sevecen bir gülümseyişle Odisseus'a adıyla seslendi, kim olduğunu bildiğini söyledi. Odisseus'un elinden tuttu, çoban kılığından çıkarak yeniden tanrıçalığına büründü, bulutu da ortadan kaldırdı, dağıttı. O zaman Odisseus bulunduğu yeri de, tanrıçayı da hemen tanıdı elbette.

İlk önce, Phaiak'ların armağanlarını, o ıslıl ıslıl altınları, sağlam tunçları, işlemeli giysileri bir mağaraya sakladılar. Athene mağaranın ağzını kocaman bir kayayla kapattı. Sonra gitti bir zeytin ağacının altına oturdu, Odisseus'u da yanına çağırdı. Olup biteni baştan sona anlattı ona.

"Ey, Laertes'in soylu oğlu," dedi, "kafanı çalıştır da bir yolunu bul bakalım, nasıl alt edecek-sin o arsız talipleri. Yıllardır mallarının altından girip üstünden çıkan, konağında herkese zorbalık taslayan, karını baştan çıkarmak için olmadık rezillik yapan o azgın herifleri nasıl yola getireceksin? Karın Penelope yalnız senin dönüşünü düşünüyor. Talipleri oyalamak için ara sıra onlara umut veriyor ama, yüreği yalnız senin özleminle yanıp tutuşuyor!"

"Vay canına!" diye bağırdı Odisseus. "Demek beni uyarıp gözümü açmasan, eve döndüğümde canımdan olacaktım. Ne olursun, bundan böyle sakın yanımdan ayrılma. Akıl ver, nasıl davranmam gerektiğini söyle. Senin yardımın olmadan it sürüsü kadar adamı hiçbir zaman yenik düşüremem!"

"Tasalanma, elbette yardım edeceğim sana," dedi Athene. "Çok yakında konağının mermer döşemeleri taliplerin kanlarıyla yıkanacak. Ama önce gel senin kılığını da değiştireyim, kimse tanımasın. Sonra dosdoğru sadık dostun domuz çobanına gidersin. O adam sizin aileye hâlâ gönülden bağlı. Onu bulur konuşursun. Sorup soruş-

turursun her şeyi. Ben de o ara oğlun Telema-kos'u bulup sana yollarım."

Tanrıça Athene böyle dedi, değneğiyle Odisseus'a dokunuverdi. Odisseus'un pürüzsüz teni ossaat buruş buruş oldu, altın sarısı saçları solup ağardı, ıslıl ıslıl gözlerine yaşlılığın karanlığı çöktü. Sırtındaki parlak giysiler bir dilencinin yırtık pırtık kirli paçavralarına dönüştü. Athene, Odisseus'un omuzlarına bir de eski geyik postu attı, eline bir değnek verdi, koluna da delik deşik bir heybe taktı.

İşte yıllar sonra Odisseus evine bu kılıkta döndü.

ODISSEUS BİR DOST EDİNİYOR

Athene tanrıça, hiç vakit geçirmeden saraya yollandı. Odisseus da sarp bir keçi yoluna saptı, koruluklardan geçerek ihtiyar domuz çobanını bulacağı tepeye vardı.

Odisseus, çobanı, evinin eşiğinde oturur buldu. Yaşlı çoban, tek başına çalışarak iri taşlardan bir ev yapmış, üstünü de dikenli çalılarla örtmüştü. Evin önünde, meşe ağacından kazıklarla çevrili geniş bir avlu vardı. Avluda on iki büyük domuz ağılı göze çarpıyordu. Ama konaktaki talip-ler yıllardır durmadan kesip yedikleri için domuzların sayısı iyiden iyiye azalmıştı.

İhtiyar çoban, kapının ağzında oturmuş, kah-verengi sığır derisinden sandaletler dikiyordu. Odisseus'un geldiğini önce çobanın köpekleri gördüler. Kudurmuşçasına havlayarak üstüne atıldılar. Ama Odisseus nasıl davranmak gerektiğini biliyordu. Hemen değneği elinden atarak yere çömeldi. Gene de köpekler üstüne saldırıp ısırabilirdi, neyse ki yaşlı çoban elindeki sığır derisini bıraktı, koştu yetiştii. Köpekleri payladı, taş fırlatıp kovaladı oradan. Sonra yabancıyı kulübesine buyur etti. Çalı çırpıdan yapılmış, üstüne yaban keçisi postu serilmiş bir sedire oturttu.

Odisseus böyle iyi karşılanmasına çok sevindi. Domuz çobanı, beline kemerini bağladı, doğruca ağıla gitti, iki domuz yavrusunu kesip şişlere geçirdi, ateşe koydu. O zaman Odisseus'un yüre-

ği daha da büyük bir sevinçle doldu. Etler kızarcınca, ihtiyar çoban üstlerine beyaz un serpti, sıcak sıcak getirdi Odisseus'un önüne bıraktı. Sonra sarmaşıklardan örülmüş bir çanaktan yıllanmış şarap sundu.

"Haydi, doyur karnını yabancı," dedi çoban, Odisseus'un karşısına oturup. "Kusura bakma, sana ancak yavruları kesebildim. Yağlı domuzlar hanımımın taliplerine gidiyor; tanrı korkusu, insan sevgisi nedir bilmeyen o zorba heriflerin midesine iniyor. Başımıza neler geldiğini bir bilsen! Benim soylu efendim Troya'ya savaşmaya gitmişti. O kadar zaman geçti, hâlâ geri dönmedi. Kimbilir, belki de o töretanımaz herifler bir yerlerden efendimin ölüm haberini almışlardır! Hanımıma yolu yordamınca talip olup da geri çevrilince çekip gitmek istememelerinin nedeni budur belki de. Efendimin konağına postu serip, mallarının altından girip üstünden çıkmayı tasarlıyorlardır herhalde. Sığırları, koyunları, domuzları bir bir kesip midelerine indiriyor, o tatlı, kırmızı şarabın dibine darı ekiyorlar."

"Peki dostum," diye sordu Odisseus, "kimdi senin bu efendin? Adını söyle de belleğimi bir yoklayayım hele. Belki bir yerlerde görüp tanışmışlığım vardır."

"Haa, bak bu olmaz işte ihtiyar," dedi domuz çobanı. "Bir sen eksiktin. Sakın sen de kalkıp Odisseus'u gördüm diye maval okuma. Efendimin karısıyla oğlunu kandırmaya kalkışma. Yıl-

lardır İthaka'ya uğrayan her dilenci bir sürü yalan uydurup hanımının gönlünü yaralıyor."

"Dinle dostum," diye yanıtladı Odisseus. "Ben efendini gördüğümü söylemekle de kalmayacağım. İşte en kutsal andı içiyorum; Odisseus bu ay devrildiğinde evine dönecek. Yokluğunda ailesine kim saygısızlık etmişse, hepsinden öcünü alacak, ettiklerini yanlarına bırakmayacak!"

"İhtiyar, sen neler söylersin?" dedi domuz çobanı başını sallayarak. "Odisseus'un döneceği yok. Sen şimdi bunları bırak da, ye iç keyfine bak. Hem anlat bakalım, kimsin, nereden gelirsin? Buraya hangi gemi getirdi seni?"

Bunun üzerine Odisseus kurnazca bir masal uydurdu. Girit'te bir evi olduğundan, Troya'da savaşımlara katıldığından, uzak Mısır ülkesinde Nil kıyılarında başından akıl almaz serüvenler geçtiğinden, türlü türlü yiğitlik ve güçlüklerden, uğradığı gemi kazasından ve hıyanetlerden söz etti.

Akşam alacası çöktüğünde hava bozdu, yağmur başladı. Hoyrat bir yel çıktı, ayışığını kara bulutlar kapladı. Yaşlı çoban yerinden kalktı, ateşin yanına bir döşek serdi. Üstüne de koyun ve keçi postları attı. Odisseus döşeğe uzandı. Sonra çoban, soğuk havalarda giydiği kalın abasını konuğunun üstüne serdi. Ardından dışarı çıktı, domuz ağıllarının oraya vardı. Kılıcıyla kargısını aldı, kepenegini sırtına attı, bir kayanın dibine uzanıp geceyi domuzların başında nöbet tutarak geçirdi.

TELEMAKOS'UN BABASINA KAVUŞMASI

Athene, Telemakos'u geceleyin bulduğunda Telemakos uyanıktı. Odisseus'un oğlu bir türlü uyku tutturamamıştı. Tanrıça Athene, hemen domuz çobanının kulübesine gitmesini tembihledi ona. Telemakos da tanrıçanın öğüdüne uydu, tanyeri ağarır ağarmaz sandaletlerini ayaklarına geçirdi, sadık domuz çobanının evine doğru yola çıktı.

Aynı saatlerde, öteki çobanlar domuzları otlağa götürürlerken, Odisseus ile çobanbaşı da kulübede oturmuşlar, sabah yemeğini hazırlıyorlardı. Telemakos'un geldiğini gören azgın köpekler havlayıp saldırmaya yeltenmediler, Telemakos'un çevresinde koşuşup kuyruklarını salladılar.

Odisseus önce ayak seslerini duydu, sonra köpeklerin birine yaltaklandığını gördü. Hemen yaşlı domuz çobanına seslendi:

"Bak, bildik biri geliyor galiba. Senin köpekler kuyruk sallayıp duruyorlar."

Sözlerini bitirmeye kalmadı, kapının eşliğinde oğlu Telemakos belirdi. Temizyürekli domuz çobanı şaşkınlıktan içinde şarap kاردığı tasları devirerek yerinden fırladı. Genç efendisini öz oğluymuşçasına sevgiyle kucakladı, sevinçten hıçkırıklara boğularak bağrına bastı.

Telemakos'u içeri buyur etti, Telemakos da kulübeye girdi, kendine bir yer buldu. Az sonra

hep birlikte yemeğe oturdular. Akşam yemeğinden kalma bir tepsi dolusu kızarmış et vardı. Çoban hemen ekmek kesip sepetlere doldurdu, çanağın içinde tatlı şarap kardı.

Yiyip içip karınlarını doyurunca, Telemakos domuz çobanına sordu, dedi ki:

"Konuğun nereden gelmiş, çobanbaşı? Hangi gemi getirmiş onu buraya? İthaka'ya kadar yürüye yürüye gelmedi ya!"

"Oğul," dedi ihtiyar çoban, "konuğumuz Girit adasından kaçıp gelmiş. Bundan böyle sen sorumlusun ondan."

"Beni güç durumda bırakma, çobanbaşı," dedi genç Telemakos. "Bu yabancıyı saraya nasıl götürürüm? O burnu büyük talipler bir saygısızlık etmeye kalkarlarsa, konuğumu nasıl savunurum? O it sürüsüne tek başıma nasıl karşı koyarım?"

"Bak evlat," diye söze karıştı Odisseus. "Sakıncası yoksa ben de bir iki söz etmek isterim. Umarım, bu rezilliğin böyle sürüp gitmesine göz yummazsın. Senin gibi soylu bir yiğit üstelik kendi evinde böyle bir zorbalığa boyun eğer mi hiç? Ah, keşke eskisi kadar genç ve güçlü olsaydım! Odisseus'un oğlu olsaydım da dünyaya geldiklerine pişman etseydim o herifleri, analarından emdikleri sütü burunlarından getirseydim! Ya da Odisseus bir dönseydi çıktığı yolculuktan! Ama mutlaka döner o, mutlaka döner!"

"Bizim elimizden bir şey gelmez," dedi Telemakos. "Yazgımız tanrıların elinde."

Az sonra sadık domuz çobanı sandaletlerini giydi, Telemakos'un geldiğini haber vermek için kentin yolunu tuttu.

Tanrıça Athene de çobanın uzaklaşmasını bekledi. Ossaat verdi kararını. Odisseus'un kendini Telemakos'a belli etmesinin tam zamanıydı. Athene, Odisseus'a yaklaştı,

"Haydi, aç gizini Telemakos'a," diye fısıldadı kulağına. "Sonra da baş başa verin, taliplerin hakkından gelmenin bir yolunu bulun."

Athene böyle der demez altın değneğiyle Odisseus'a dokunuverdi. Birden Odisseus'un sırtında yepyeni bir mintanla işlemeli bir harmani belirdi. Boyu bosu, genç gövdesi, güzel yüzü, gür sakalı, saçları tümünden geri geldi Odisseus'un. Telemakos, konuğundaki değişikliği görünce korkudan sapsarı kesildi, karşısında duranı bir tanrı sandı, bakamadı.

Ama Odisseus oğlunu yatıştırdı, dedi ki:

"Sakin korkma, Tanrı falan değilim ben. Nicedir yolunu gözlediğin, yokluğunda onca acılara katlandığın babanım senin. Bizi burada Athene buluşturdu. Düşmanlarımızı nasıl haklayacağımızı tasarlayayım diye Athene kurdu bu düzeni!"

O zaman Telemakos sevinç gözyaşlarını dökerek babasının ellerine sarıldı. Baba oğul yılların özlemiyle sarılıp kucaklaştılar. Ama taliplerin zorbalığı Telemakos'un gözünü korkutmuştu:

"İkimiz nasıl başederiz o haydutlarla!" diye bağırdı. "Babacığım, senin dillere destan savaşçılığını, denizleri aşip uzak ülkelere ulaşmış yiğitliği-

ni bilmez değilim. Ama bu kez durum sandığın gibi değil. Herifler on beş yirmi kişi olsa kaygı etmem. Gel gör ki, sayıları yüzü aşar. Üstelik hepsi de genç ve güçlü kuvvetli. Bize yardım edecek kimse çıkmaz mı acaba?"

"Tanrıça Athene ile Zeus var," dedi yiğit Odisseus. "Kavgada bizim yanımızda olacaklar. Yetmez mi? Gün ağarınca sen doğru saraya gidersin. Hiçbir şey olmamış gibi taliplerin arasına girer, sohbeti koyulaştırırsın. Daha sonra, ben gene dilenci kılığına bürünür, çobanbaşıyla birlikte kente gelirim. Aman gözünü seveyim ağzını sıkı tut. Hiç kimse, Penelope'yle Laertes bile bilmesin kim olduğumu!"

Babasının dedikleri Telemakos'un aklına yattı.

Hava kararırken, ihtiyar çobanın kentten döndüğünü gören Athene tanrıça, tılsımlı değneğiyle Odisseus'a bir kez daha dokundu. Onu yeniden yaşlı bir dilenci kılığına soktu. Çobanbaşı kulübeye döndüğü zaman Telemakos renk vermedi, sanki hiçbir şey olmamış gibi davrandı. Hep birlikte akşam yemeğine oturdular. Yemeklerini yer yemez de derin bir uykuya daldılar.

SAVAŞ HAZIRLIKLARI

Telemakos erkenden kalktı, kargısını alıp kente yollandı. Hızlı hızlı yürürken, kendilerini bekleyen zorlu kavgayı düşünüyordu. Büyük eve vardığında, kargısını sütunlardan birine dayadı, taş eşikten içeri girdi.

O sıra talipler konağın avlusunda yarışmalar düzenleyip vakit geçiyor, bağırış çağırış eğleniyorlardı. Ama yemeğin hazır olduğunu işitince itişe kakışa içeri doluştular, harmanilerini koltuklarına fırlatıp sofranın başına üşüştüler.

Bu arada Odisseus da, sadık domuz çobanıyla birlikte, sırtında paramparça bir giysi, omzunda delik deşik bir heybe, sarayın kapısına vardı.

Önce yaşlı çoban girdi içeri. Kendine bir iskemle buldu, Telemakos'un yanına geçip oturdu, yemek yemeye koyuldu.

Sonra Odisseus girdi. Aradan onca zaman geçtikten sonra kendi evine yaşlı bir dilenci kılığına giriyordu. Masalarda oturan talipleri teker teker dolaştı, kırk yıllık dilenciymişçesine sadaka dilendi. Taliplerin çoğu onun içler acısı görünüşüne acıyarak eski püskü heybesini et ve ekmekle doldurdular. Ama şu elebaşları olanı, hani şu Telemakos'u bile ortadan kaldırmayı tasarlayan Antinoos hiçbir şey vermedi. Dahası, ayak taburesini kapığı gibi Odisseus'a fırlattı. Tabure Odisseus'un sağ omzuna çarptı.

Odisseus sarsılmadı bile, hiç kıpırdamadan dimdik durdu. Yalnız, sessizce başını salladı, yü-

reğini öç duygusu bürüdü. Sonra gidip kapının ağzına çömeldi. Heybesini yanına koyup Antinoos'a kargışlar yağdırdı.

Odisseus'un acı sözleri, öteki taliplerin yüreğine korku düşürdü, tedirgin etti hepsini. Gerçekte, dilencinin, kendilerini cezalandırmak için kılık değiştirip aralarına girmiş bir tanrı olmasından kuşkulanmışlardı.

Taliplerin en iyi yüreklilerinden biri olan Amfinomos, yaşlı dilencinin onuruna tasını kaldırdı, iyilik ve esenlik dileklerini sundu. Odisseus da Amfinomos'u bir uyarıyla yanıtladı, dedi ki:

"Sen dürüst bir adama benziyorsun, Amfinomos. Soylu bir babanın oğlu olduğun hemen anlaşılıyor. Umarım, Odisseus geri dönüp öcünü almadan, burada kan gövdeyi götürmeden tanrılar seni kazasız belasız yurduna kavuşturur!"

Odisseus sözünü bitirince tanrılara şarap sundu, elindeki tastan içip Amfinomos'a geri verdi. Amfinomos koltuğuna geldi oturdu, ama sanki yüreğine kara bir bulut çökmüş, gönlü daralmıştı. Gerçekte, yanılmıyordu da. Athene tanrıça, Amfinomos'un yazgısını çoktan belirlemişti. Ölüm, iyi yürekli Amfinomos'a, Telemakos'un kargısının ucunda gelecekti.

Gecenin geç saatlerinde bütün talipler odalarına çekilip uykuya dalınca, Odisseus ile Telemakos büyük sofada başbaşa kaldılar.

Baba oğul hemen işe koyuldular. Tolgaları, sivri kargıları, kalkanları, kılıçları başka bir oda-

ya taşıdılar. Sonra Telemakos çırağının aydınlattığı geçeneklerden yürüyüp geçti, yatak odasına çekildi. Odisseus geniş sofada bir başına kaldı. Gözü doymaz taliplerden nasıl öç alacağını düşleyerek daldı gitti.

Az sonra Penelope odasından çıktı. Yüzünü örten yaşmağıyla bir tanrıça kadar güzeldi. Aşağı indi, sofaya girdi. Hizmetçiler hemen koşup koltuğunu ateşin önüne yerleştirdiler. Fildişi ve gümüş kakmalı koltuğun önüne bir de ayak taburesi getirdiler. Taburenin üzerine yumuşak bir post örttüler. Penelope geldi, koltuğuna oturdu. Hizmetçi kızlar da şölenden kalma yemek tabaklarıyla şarap taslarını topladılar, masaları dışarı ta-

şıdılar. Sonra çırağının altında biriken külleri aldılar, daha fazla aydınlatıp ısıtmaları için taze çıralarla beslediler.

Penelope, kâhya kadına seslendi:

"Bir koltuk daha getir, üstüne de bir kilim ser," dedi. "Konuğumuz otursun. da konuşalım biraz."

Koltuk getirildi, kilim serildi, Odisseus da karısının ayakları dibine oturdu. Kendini kapıp koyvermemek için yüreğindeki coşkuyu bastırmaya çalışıyordu.

"Söyle bakalım yabancı," dedi Penelope, "kimsin, kimlerdensin, nereden gelirsin?"

"Kölen olayım, bunu sorma bana," diye yanıtladı Odisseus. "Evimi, ailemi aklıma düşürme şimdi. Yüreğim yurt özlemiyle öyle bir yanıyor ki, sabahlara kadar gözyaşı dökebilirim."

"Merak etme, acının yabancısı değilim," dedi Penelope. "Benim yüreğim de nicedir acı çeker. Çevre adalardaki bütün soylu erkekler bana talip oldular. Sözümona aralarından birini seçmemi bekliyorlar, ama bu arada varımı yoğunluğu tüketiyor, konağımı talan ediyorlar. Oysa bir düşünse-ne, Odisseus'un özlemini içimden söküp atamadıktan sonra böyle bir evliliğe nasıl razı olurum!"

Tatlı meltem estiğinde dağ doruklarındaki karlar nasıl erir de ırmak olur ovaya iner, işte Penelope'nin gözyaşları da öyle boşanıyordu güzel yanaklarından. Odisseus yüreğine taş basıyor, gözlerine dolan yaşların dökülmesine karşı duruyordu. Sonunda çareyi gene bir masal uydurmakla buldu. Yıllar önce Odisseus ile arkadaşlarını Girit'te sırtındaki giysileri, menekşe rengi ipekli kaftanını, parlak mintanını, işlemeli altın tokasını bir bir dile getirdi.

O zaman Penelope'nin gözyaşları karşı konulmaz bir sel oldu aktı. O giysileri savaşa giderken kocasına kendi eliyle vermişti. Ne var ki, yaşlı dilenci ay dolunay olduğunda Odisseus'un döneceğine ant içince, Penelope uzun, sıkıntılı yıllarını unuttu, yorgun yüreği mutlulukla titredi. Sonra dilenciye döndü,

"Sana bir sözüm daha var," dedi. "Odisseus yakında dönmezse, talipler arasında bir yarışma

düzenleyeceğim. Yarışmadan kim üstün çıkarsa ona varacağım. Bir zamanlar Odisseus on iki baltayı gemi kaburgası gibi dizer, sonra epeyce uzaktan okunu fırlatır, hepsinin arasından geçirirdi. Ben de taliplerimden aynı beceriyi göstermelerini isteyeceğim. Hem de aynı baltaları ve Odisseus'un okunu kullanmak koşuluyla. Yarışmayı kazananın koluna girip çekip gideceğim buradan, mutlu bir gelin olarak geldiğim bu güzel konaktan bir daha dönmek üzere ayrılacağım."

"Ey soylu kadın," diye karşılık verdi Odisseus, "hiç vakit geçirme. Yarışmayı hemen düzenle. Söz sana, kiris gerilip ilk ok atılmadan Odisseus burada olacak!"

O gece böyle sözleşip ayrıldılar. Odisseus büyük sofada yere uzanıp yattı. Penelope de odasına çekildi, yıllardır gözyaşlarıyla ıslattığı döşegine uzandı, ağlaya ağlaya tatlı uykunun kollarına bıraktı bedenini.

ODİSSEUS'UN OKU

Ertesi sabah Odisseus uyanır uyanmaz doğruca avluya çıktı, ellerini kaldırıp tanrıların babası Zeus'a yakardı. Gerçi Athene geceleyin ona görünmüş, kavgadan alnının akıyla çıkacağına söz vermişti. Ama gene de, güçlerin denk olmadığı düşünülürken Odisseus tedirgin oluyor, kaygıya kapılıyordu.

Az sonra sadık domuz çobanı çıkageldi. Yanında üç semiz domuz getirmişti. Yürekten sözlerle selâmladı Odisseus'u. Ardından keçilerin çobanbaşısı geldi. Üç besili keçi getirmişti o da. Sonra da semiz koyunlar ve bir düveyle birlikte sığırtmaçbaşı görüldü. Odisseus'un yanına geldi, selâm verdi.

Çok geçmeden semiz koyunlar, keçiler, besili domuzlar ve düve sırayla kesildi, şişlere geçirilip kızartıldı. Masaların başına oturan taliplere bol bol kızarmış et, sepet sepet ekmek, taslar dolusu kırmızı şarap sunuldu.

Telemakos, Odisseus'u kapının ağzında bir yere oturttu. Etini, ekmeğini, şarabını getirtti. Sonra da herkesin duyabileceği bir sesle, kim yaşlı konuğunu aşağılayıp hor görürse onun karşısına dikileceğini söyledi.

Gel gör ki, tanrıça Athene, şölenin böyle sessiz ve dingin geçmesinden yana değildi. Biraz sonra talipler kahkahalar atarak Odisseus'la alay etmeye, onu acımasızca aşağılamaya başladılar.

Telemakos ise kendini dizginliyor, saldırıya geçmek için babasından bir işaret bekliyordu.

Oysa ilk eyleme geçen Penelope oldu. Yüzünü örten ince yaşmağıyla, büyük sofanın kapısına geldi, sütunlardan birinin yanında durdu. Ardından gelen hizmetçilerin ellerinde efendileri Odisseus'un yayı, okluğu ve yarışmada kullanılabilecek on iki balta vardı.

Penelope taliplere döndü, dedi ki:

"Şimdi beni iyi dinleyin! Yıllardır benimle evleneceksiniz diye bu evde yiyip içtiniz, yan gelip keyfinize baktınız. İşte Odisseus'un büyük yayı. Kim en kolay gererse bu yayı, kim geçirirse oku şu baltaların arasından, onun karısı olacağım, en güzel anılarımı bu konakta bırakıp onun kolunda gideceğim!"

O vakit oğlu Telemakos söz aldı, şöyle dedi:

"Bırakın, yayı germeyi ilk ben deneyeyim. Anam evlenip giderse burayı tek başıma çekip çevirebileceğimi göstermek için erliğimi kanıtlayayım!"

Sonra yerinden kalktı, mor harmanisiyle keskin kılıcını çıkarıp yere bıraktı. Toprağı kazıp baltaları sırayla dizdi. Uzandı yayı aldı, art arda tam üç kez gerdi kırıış, ama üçünde de gücü yetmedi, oku fırlatamadı. Sonunda Odisseus dayanamadı, yayı bırakması için Telemakos'a gizlice işaret etti.

"Eh, ne yapalım," dedi Telemakos, "anlaşılan hep böyle güçsüz kalacağım. Bir de sizler dene-

yin bakalım. Ne de olsa hem büyüsunüz, hem de benden güçlüsunüz."

İlkin yufkayürekli Leiodes çıktı ortaya; şarap tası elinden eksik olmayan Leiodes. Ama pamuk gibi elleriyle yayı geremedi bile. Cayıp bıraktı, döndü yerine oturdu.

"Bu yay benden daha güçlü yiğitleri bile düşkırıklığına uğratar," dedi. "Burada Penelope'yi almaya can atan nice erler var. Ama bu koca yayı alıp denedikleri zaman eminim gidip başka bir kadına talip olacaklar."

"Zırvalama!" diye bağırdı Antinoos. "Sen beceriksizin tekiysen biz ne yapalım! Saçmalamayı bırakın da şöyle koca bir ateş yakın. Ateşin önüne postlarla örtülü bir kerevet yerleştirin. İri bir topak da domuzyağı getirin. Yay ısıtıp bağlayalım, bu oyuna bir son verelim artık."

Hemen ateş yakıldı, kerevet ateşin yanına konuldu. Domuzyağını da getirdiler. Delikanlılar teker teker yayı alıp ısıttılar, germeyi denediler. Ama bir teki bile başaramadı. Taliplerin en güçlüleri, Alkinoos ile Eurymakos en sona kalmışlardı.

O sırada sadık domuz çobanıyla iyiyürekli sığırtaç dışarı çıktılar. Fırsat kollayan Odisseus da kalktı, arkalarından seğırtti.

"Söyleyin bakalım dostlarım," diye sordu onlara, "Odisseus ansızın gelirse ondan yana mı çıkarsınız, taliplerden yana mı?"

Sığırtaçbaşı hiç duraksamadan yanıtladı:

"Ah, Zeus Baba Odisseus'u bir geri gönderse, o zaman bu azgın herifler dünyanın kaç bucak olduğunu anlardı!"

Domuz çobanı da aynı yanıtı verdi, Odisseus'un yanında dövüşeceğini söyledi.

Adamların bağlılığına iyice inanınca Odisseus da açıkladı kimliğini, dedi ki:

"Öyleyse dostlarım, Odisseus benim! Yirmi yıl sonra evime döndüm işte! İnanmazsanız, eskiden bir yaban domuzunun açtığı şu yara izine bakın. Şimdi bana gerçekten yardımcı olmak istiyorsanız, ok atmak için bir fırsat da bana verilmeye kadar bekleyin. Talipler yay ile okluğun bana verilmesine mutlaka karşı çıkacaklardır. O zaman sen Eumaios, yayı kapar bana getirirsin. Eğer tanrılar bu herifleri alt etmemize izin verilerse, ikinize de birer ev yaptıracağım, bakıp hizmet edecek karılarınız olacak ikinizin de."

Domuz çobanıyla, sığırtaçbaşı efendilerini tanıır tanımaz ona sarılıp gözyaşlarına boğuldular. Ama Odisseus onları hemen yatıştırdı. Dış kapıları kapayıp kilitlemeleri ve kadınları odalarına göndermeleri için içeriye yolladı. Kendi de büyük sofaya döndü. Sıra Eurymakos'a gelmişti.

Kocaman yayı ateşe tutup ısıtıyor, ama bir türlü bükemiyordu.

"Vay başıma gelenler!" diye sızlandı. "Penelope'yi almışım almamışım, dert değil, benimle evlenmeye can atan sürüyle kadın var. Beni asıl

kaygılandırıran, Odisseus'un gücüyle boş ölçüşemeyişimiz. Şimdi herkes bizi diline dolayacak, bu utancı yıllar boyu bir kambur gibi taşıyacağız!"

"Bırak şimdi bu saçmasapan lafları!" diye homurdandı Antinoos. "Bugün bayram değil mi? Bu kutsal günde yay gerip ok atarsak tanrılara saygısızlık etmiş olmaz mıyız? Haydi gelin, yayla okluğu bırakalım, bir bayram şöleni verelim. Çalgı çalıp hora tepelim, oynak ezgili şarkılar söyleyelim. Baltalar da şurada dursun, yarın döner yarışmayı tamamlarız."

Antinoos'un sözleri herkesin hoşuna gitmişti. Ama tam o sırada Odisseus söz aldı, dedi ki:

"Bir sakıncası yoksa şu yayı bir de ben deneyeyim. Bir zamanlar güçlü kuvvetli bir adamdım ben de. Bakalım, kollarımın eski gücü yerinde duruyor mu?"

Odisseus'un bu önerisini bütün talipler öfkeyle karşıladı. Gerçekte, acaba bu yaşlı dilenci yayı gerip oku fırlatır mı diye bir kuşku düşmüştü içlerine. Odisseus'u paylamaya, gözünü korkutmak amacıyla gözdağı vermeye başladılar. Bereket, Telemakos tam zamanında araya girdi.

"Değil mi ki bu evin beyiyim," diye bağırды, "istediğime izin veririm, istediğime vermem!"

Taliplerin kızgın kızgın bağrıışmalarına karşın, domuz çobanı yayı kaptı, Odisseus'a verdi. Odisseus yayı inceden inceye yokladı, her yanına bakıp inceledi. Ne de olsa aradan onca yıl geçmişti.

"Bak hele," diye fısıldaştı talipler, "bu adam bu yayın hiç de yabancıysa değil sanki, nasıl da ustaca evirip çeviriyor elinde!"

Odisseus yayı elinde şöyle bir tarttı. Hani usta bir çalgıcı yeni bir teli gerer de bir çırpıda çalgısına takar ya, Odisseus da öyle gerdi yayı, sonra tuttu çekti kirişi, kiriş hoş bir ezgiyle tınladı.

Talipler şaşkınlık ve korkudan sapsarı kesilmişlerdi. Bet beniz atmıştı tümünde. O sırada tanrıların babası Zeus da gökyüzünden aşağıya iyi bir belirti gönderdi; korkunç bir gökgürültüsü kopardı, yeri göğü inletti.

Odisseus sivri bir ok seçti, taktı yaya. Kirişi gerdi, koltuğundan kalkmadan nişan aldı, oku fırlattı. Ok hiç sapmadan gitti, bütün baltaların arasından dümdüz geçerek öteki uçtan çıktı.

O vakit Odisseus oğluna döndü,

"Gördün mü, Telemakos," dedi. "Konuğun, senin yüzünü kara çıkarmadı. Demek gücüm hâlâ yerindeymiş. Haydi öyleyse kolları sıvayalım, karanlık bastırmadan konuklarımıza görkemli bir şölen verelim!"

Telemakos bu uyarıyı anlamıştı. Keskin kılıcını kınından sıyırdı, kargısına sarıldı. Tepeden tırnağa silahlanıp babasının yanına fırladı.

TALİPLERİN SONU

Odisseus sırtındaki paçavraları çıkarıp attı. Okluğuyula yayını alıp kapının eşiğine sışradı.

"Bu oyun burada biter!" diye haykırdı. "Şimdi de kimselerin vuramadığı bir hedefe nişan alacağım!"

Böyle deyip Antinoos'a ölümcül bir ok fırlattı. Antinoos iki kulplu taşı kaldırmış, şarabını içmek üzereydi. Ok gırtlakını delip geçti; masanın üstüne yığıldı kaldı taliplerin elebaşısı.

Talipler, önderlerinin vurulduğunu görünce ortalığı gürültüye boğarak, silahlarını almak için büyük sofanın duvarlarına yöneldiler, ama silahların yerinde yeller esiyordu.

Odisseus onlara kötü kötü bakarak dedi ki:

"Ne o aşağılık herifler, Troya'dan hiç dönmeyeceğim sanmıştınız değil mi? Hizmetçilerimi kullandınız, evimi ahıra çevirdiniz, varımı yoğunu yağmalayıp karıma göz koydunuz! Haydi ölümlülerden korkmazsınız diyelim, tanrı korkusu da mı yok sizde? Ama artık elimden kurtulamazsınız, sonunuz geldi işte!"

Adamlar korkudan kaçacak delik arıyorlardı. İçlerinden bir Örimakos konuşabildi, dedi ki:

"Gerçekten Odisseus'san, yerden göğe haklısın. Ama bütün suç Antinoos'taydı. Oğlunu öldürüp senin tahtına kurulmak isteyen oydu. Antinoos öldüğüne göre, canımızı bağışlarsın herhalde. Salıver bizi, ülkelerimize gidelim, halktan koyun, öküz toplayalım, dilediğin kadar altın ge-

tirelim, ne zarar verdiysek hepsini fazlasıyla ödeyelim."

"Beni iyi dinle, Örimakos," dedi Odisseus. "Tekmil mallarınızı getirip ayaklarımın dibine yığsanız, sizi teker teker gebertmekten caydıramazsınız beni! Onun için iyisi mi, ya mertçe dövüşün ya da kaçın kaçabilirsenez!"

Odisseus'un sözlerini işitince taliplerin dizlerinin bağı çözüldü, hepsi can kaygısına düştü.

"Masaları devirip siper yapın!" diye bağırdı Örimakos. "Çekin kılıçlarınızı, dostlarım. Hep birlikte saldıralım, kapıya doğru sürelim bu adamı. Kentten yardım çağırmanın bir yolunu bulmalıyız!"

Örimakos böyle der demez kılıcını çekti, yürüdü üstüne Odisseus'un. Ama Odisseus ikinci okunu fırlatmıştı bile. Örimakos'u tam düşünün ortasından vurdu. Örimakos kılıcını elinden düşürdü, yere yıkıldı, alnını toprağa çarptı. Ossaat ölümün kara bulutları çöktü gözlerine.

Ardından Amfinomos saldırdı. Ama Telemakos uzun kargısını savurduğu gibi sırtından vurup verdi Amfinomos'u. Adamcağız yüzükoyun kapaklandı toprağa.

Telemakos kargıyı Amfinomos'un sırtında bıraktı. Hemen silahları gizledikleri odaya koşup kalkanları, tolgaları, kargıları, kılıçları topladı getirdi. Herkese yetecek kadar silah vardı. Telemakos, domuz çobanı ve sığırtaç çabucak kuşandılar silahları.

O ara Odisseus da oklarını savuruyor, talipleri bir bir avlıyordu. Ama sonunda okları tükennince yayını sütunlardan birine dayadı, kalkanının koluna taktı, tolgasını başına geçirdi, kargılarını aldı. Sonra hep birlikte taliplerin tepesine çıktılar. Zorbaları teker teker hakladılar, kan gövdeyi götürdü.

Geriye iki kişi kalmıştı. Taliplerin zorla çalgı çaldırıp türkü söyledikleri ozan ile Telema-

kos'un eski dostu haberci Medon. Telemakos, babasından, onların canını bağışlamasını istedi. Odisseus adamlara gülümseyerek baktı, sonra avluya çıkıp beklemelerini tembihledi.

Artık talipler tümünden ölümler ülkesini boylamışlardı. Odisseus sağ kalan var mı, ölümün elinden kurtulan oldu mu diye büyük sofanın içinde göz gezdirdi. Hepsinin öldüğüne aklı yatınca, ölümleri dışarı taşımaları, sofayı yıkayıp arındırmaları için uşaklara buyruk verdi.

Sonra kükürt tutsüsü yakıldı. Konağın içi tutsülenip temizlendi. O zaman Odisseus, yaşlı dadısını, Penelope'ye kocasının döndüğünü haber vermeye yolladı.

İTHAKA ÜLKESİNE BARIŞ GELİYOR

Yaşlı dadı, hanımını derin uykudan uyandırdı, sevinçli haberi verdi. Ama nicedir tüm umutlarını yitirmiş olan Penelope, ilkin Odisseus'un döndüğüne inanamadı. Gene de, ihtiyar dadının anlattıklarını dinlerken yanaklarından aşağı göz yaşları döküldü, yüreğinde yepyeni bir umut filizlendi.

Hemen giyinip aşağıya koştu, eşikten atlayıp büyük sofaya girdi. Ateşin önünde duran koltuğa, Odisseus'un karşısına oturdu. Çok çekmiş Odisseus ise gözlerini yeri dikmiş sessizce oturuyor, karısı ne yapacak diye merakla bekliyordu. Penelope bir süre tek bir söz söyleyemedi. Odisseus'u tepeden tırnağa inceliyor, karşısında oturan yoksul kılıklı yabancıнын gerçekten kocası olup olmadığını anlamaya çalışıyordu.

Sonunda Telemakos dayanamadı,

"Amma da katı yürekliymişsin!" diye payladı anasını. "Neden babamın yanına gidip ona bir şeyler söylemiyorsun?"

"Oğlum," dedi Penelope, "o kadar şaşırdım ki, söyleyecek söz bulamıyorum. Dilim tutuldu sanki. Ama bu adam gerçekten Odisseus ise, hiç merak etme, hemen tanırız birbirimizi. Çünkü aramızda bizden başka kimsenin bilmediği gizler var."

Penelope böyle dedi, Odisseus gülümsedi.

"Ananın üstüne varma, Telemakos, rahat bırak onu," diye konuştu. "Bırak da, bildiği gibi sınasın beni. Sen de düşün bakalım, barışı yeniden kurmak, ülkeyi dirlik düzenliğe kavuşturmak için ne yapmamız gerekiyor? İthaka'nın en yiğit delikanlılarını öldürdük. Söyle bakalım, nasıl çıkacağız bu işin içinden?"

"Ne yapacağımıza sen karar ver, babacığım," dedi Telemakos. "Öncümüz sensin. Sen ne derssen biz onu yaparız."

Aslında Odiseus her zamanki gibi gene bir çare bulmuştu.

"Öyleyse," dedi Telemakos'a, "önce bir güzel yıkan, sırtına temiz giysiler geçir. Konaktaki bütün hizmetçi kızlar da üstlerini değiştirip gelsinler. Ozanımız çalgısıyla oynak bir ezgi çalsın bize. Konağın içinde oyun havaları, sevinçli türküler yankılsın. Komşular düğün dernek kuruldu sansınlar. Biz bağ evine varıncaya dek, talipleri

öldürdüğümüzü kimse duymasın. Hele bağ evine bir varalım, orada bir çözüm buluruz. Üstelik tanrılar da belki bize yardımcı olur."

Odisseus'un dedikleri hemen yerine getirildi. Erkekler sırtlarına en temiz harmanileriyle mintanlarını geçirdiler, kadınlar da en gözalıcı giysilerini giydiler, süslenip püslendiler. Ozan çalgısının tellerine vurdu, ortalığı tatlı ezgilere boğdu. Az sonra koca konağın içinde coşkuyla hora tepmeyen, türkü çağırmayan kalmamıştı.

Dışarıdan geçenler durup içeriye kulak veriyor,

"Kraliçemiz sonunda delikanlılardan birine varıyor galiba," diye konuşuyorlardı aralarında.

Bu arada ihtiyar dadı, Odiseus'u yıkamış, gövdesini kokulu yağlarla ovmuş, sırtına güzel bir giysiyle kaftan giydirmişti. Athene tanrıça da payına düşeni esirgememiş, Odiseus'u bir kat daha güzelleştirmişti. Tepeden tırnağa tanrısal bir güzellikle yoğurmuştu Odiseus'u. Artık bir

ölümlüden çok bir ölümsüzü andıran Odisseus, yeniden gelip ateşin önüne, karısının karşısına oturdu.

"Ey, acımasız kadın!" dedi Penelope'ye. "Tanrılar gerçekten de taştan bir yürek vermişler sana. Yoksa, yirmi yıl sonra geri dönen kocasından uzak durmaya hangi kadının yüreği dayanır? Neyse, haydi dadıcığım, bana bir döşek ser de, tek başıma yatıp uyuyayım."

"Evet, dadı," dedi Penelope de, "o büyük döşegi yatak odamızdan çıkarmıştık ya, işte onu getir de seriver. Üstüne temiz bir çarşafı birkaç post örtüver."

Penelope, kocasını böyle sınamayı tasarlamıştı. Odisseus ise iyice içermişti bu işe.

"Kim kaldırdı oradan benim döşegimi?" diye öfkeyle bağırdı. "Bir ölümlü değil, olsa olsa bir tanrı oynatabilir onu yerinden! Anımsıyor musun, avlunun ortasında bir zeytin ağacı yetiştirmiştim. Yatak odamı o ağacın çevresine yapmıştım. Ağacın dallarını budayıp gövdesini rendelemiş, yatağı da içine oymuştum. Aramızdaki giz buydu işte. Yoksa saygısızın biri ağacı kökünden söküp yatağına başka yere mi taşıdı?"

Odisseus'un sözlerini işitince, Penelope'nin yüreği eridi, anlatılmaz bir sevinçle titredi bedeni. Gözlerinden yaşlar dökülerek kocasının kollarına atıldı, sımsıkı sarıldı.

"Umarım, bana kızmamışsındır," dedi Odisseus'a. "Bilirim, sen her zaman anlayışlısındır. Sen yokken buraya öyle düzensiz adamlar geldi

ki, birinin tatlı sözleriyle beni aldatmasından çok korkuyordum. Kimselere güvenmez olmuştum. Ama yatağın gizini bir sen açıklayabilirdin. En sonunda inandım işte!"

Penelope'nin özür dilemesine Odisseus'un yüreği bile dayanamadı. Karısını kucaklarken, gözlerinden yaşlar boşanıyordu. Onlar böyle ağlaşıp koklaşıp, kâhya kadınla yaşlı dadı da çırağların ışığında yatağı hazırladılar. Telemakos'la kol kola hora tepenler eğlenceyi kesip yatmaya gittiler. Çırağlar söndü, büyük sofayı gecenin suskunluğu kapladı.

Odisseus ile Penelope de odalarına çekildiler, doyasıya özlem giderdiler. Yorulduklarında, tatlı bir söyleşiye daldılar. Günlerce konuşmalar birbirlerine anlatacaklarını bitiremezlerdi. Penelope taliplerin elinden neler çektiğini bir bir sayıp döktü. Odisseus da yaşadığı olağanüstü serüvenleri, düşmanlarının başına açtığı belaları anlattı. Sonra gece koyu uykusunu gözlerinin üstüne yağdırdı.

Tanyeri ağarıp günün ilk ışıkları odadan içeri dolduğunda, Odisseus yatağından kalktı,

"Gidip babamı bir göreyim," dedi karısına. "Benim için çok acı çekti. Yanına varıp ellerine sarılayım, gönlünü rahatlatayım. Kent halkı o adamları öldürdüğümü öğrenince, sen odana çekil, kimseye görünme."

Sonra silahlarını kuşandı. Telemakos'u, domuz çobanını ve sığirtmacı da uyandırdı. Onlar da hemen silah kuşandılar. Sarayın ana kapısını

dan dışarıya çıktılar. Kentten ayrılınca kadar tanrıça Athene onları gölgeli bir karanlığa sardı, gözlerinden ırak tuttu.

Az sonra soylu Laertes'in bakımlı çiftliğine vardılar. Öbürleri öğle yemeğini hazırlamak için bağ evine girerlerken, Odisseus da babasını bulmaya gitti. Yaşlı Laertes'i bahçede ağaçların diplerini çapalarken buldu.

Odisseus babasını acı ve yaşlılıktan çökmüş görünce derin bir hüzne kapıldı. Bir armut ağacına yaslanıp gözlerinde biriken yaşları sildi. Sonra babasına yaklaştı, dedi ki:

"Doğrusu, bahçene iyi bakmışsın, ihtiyar. Elin çapa işine pek yatkın. Kızma ama bir şey diyeceğim, ağaçlara özen gösterip bakmışsın da, kendine hiç bakmamışsın."

Laertes'in gözleri yaşardı.

"Oğlumun yasını tutuyorum, İthaka Kralı Odisseus benim oğlum olur," dedi.

Yerden bir avuç toprak aldı, başından aşağı döktü.

Odisseus, babasının yürekler acısı durumuna daha fazla dayanamadı.

"Oğlun karşında işte, baba!" diye bağırdı. "Uğrunda gözyaşları döktüğün oğlun benim! İnanmazsan, yaban domuzu avında aldığım yarının izine bak. Neyse, şimdi gözyaşı dökmenin sırası değil. Elimizi çabuk tutmalıyız. Konağımıza doluşan o zorbaların hepsini öldürdüm, bir tekini bile sağ komadım. Birazdan bütün ada başımıza üşüşür."

Baba oğul birlikte bağ evine döndüler. İçeri girdiklerinde Telemakos, domuz çobanı ve sığırtmaç, etleri kızartmışlar kesiyorlardı.

Onlar topluca yemeğe oturdukları sırada, taliplerin ölüm haberi de ormanı saran bir yangın gibi kentin dört bir yanına yayıldı. Az sonra Odisseus'un konağı önünde büyük bir kalabalık toplandı.

Dövünüp ağlayarak ölülerini aldılar, gömmeye götürdüler. Başka kentlerden olanları da gemilere koydular, uzaklardaki yurtlarına, yaşlı ailelerine gönderdiler.

Sonra kentin yaşlıları topluca pazar yerine yollandılar, bir araya gelip kurultay kurdular. Önce Antinoos'un babası söz aldı, dedi ki:

"Arkadaşlar, Odisseus denilen bu herif hepimizin başına bela kesildi. Gördünüz işte, nasıl acımadan kıydı çocuklarımıza! İlk kentimizin en becerikli tayfalarını alıp götürdü, azgın sulara

kaptırdı. Giden sağlam gemilerin bir teki bile geri dönmedi. Bütün bunlar yetmiyormuş gibi, buraya gelir gelmez en soylu delikanlılarımızı oktan geçirdi. Haydi yürüyün, gidip ölülerimizin öcünü alalım!"

O sırada pazar yerine, Odiseus'un canlarını başışladığı ozan ile haberci Medon geldiler.

"Dinleyin!" dedi Medon. "Biz olup bitenlerin tanığıyız. Odiseus ne yaptıysa ölümsüz tanrıların buyruğuyla yaptı!"

İthaka'nın geçmişi ve geleceği okuyabilen yaşlı bilicisi de ayağa kalktı, söz aldı:

"Başınıza ne geldiyse, sizin saygısızlığınız, oğullarınızın açgözlülüğü yüzünden geldi!" dedi. "Odiseus'un mallarına göz koydular, sarayını yağmalamaya kalktılar. Size kaç kez onları galeyin demedim mi? Ama uyarılarıma kulak asmadınız, bir kulağınızdan girip öbür kulağınızdan çıktı söylediklerim!"

Yaşlı bilici sözlerini bitirince, halkın bir bölüğü oturduğu yerde kaldı, bir bölüğüyse ayağa fırladı, bilicinin haklı sözlerine karşı çıktı. Sonra bağırıp çağırarak silahlarını kuşandılar, hep birlikte Laertes'in bağ evine yürüdüler.

Ama bulutların arasından yeryüzünde olup bitenleri izleyen yüce Zeus, daha fazla savaşılmasına, bir kere daha kan dökülmesine razı gelmedi.

"Odiseus zorba taliplerden öcünü aldığına göre," dedi Athene'ye, "kavgayı dövüşü bıraksın-

lar artık, barışıp yeniden dost olsunlar, İthaka yeniden dirlik düzenliğe kavuşsun."

Zeus böyle dedi, Athene de hemen Olympos'un doruğundan yeryüzünün yolunu tuttu.

Tanrıça Athene yeryüzüne vardığında, Odiseus ile arkadaşları tepeden tırnağa silahla donanıp Laertes'in evinin önündeki yola çıkmışlar, kentten gelen düşmanlarının karşısına dikilmişlerdi. Soylu Laertes uzun kargısını kaldırmış, savurdu savuracaktı. İşte tam o sırada, İthaka'nın bilge önderlerinden Mentor'un kılığına bürünen Athene, herkesi olduğu yere mihlayan ürkünç bir çılgılık kopardı:

"Hey, İthakalılar! Kesin bu kahrolası savaşı artık! Daha fazla kan dökülmesin!"

Tanrıçanın sesini duyunca İthakalılar tüm silahlarını bıraktılar, baştan ayağa korkuyla titrediler. O sıra Zeus da gökyüzünden korkunç bir yıldırım indirdi. Sonra Athene, Odiseus'a dönüp,

"Sen de bu kavgaya son ver artık!" dedi. "Yoksa Zeus'un azabına uğrayacaksın!"

Odiseus seve seve uydu tanrıların buyruğuna. Hâlâ Mentor'un kılığında dolaşan Athene de herkesi bir araya topladı, karşılıklı ant içirip barıştırdı. Böylece, acı ve yas dolu onca yıldan sonra İthaka'ya barış geldi. İthaka Kralı Odiseus da mutluluğa erdi.

SON

Homeros

ÇOCUKLAR İÇİN ODİSSEİA

KRAL ODİSSEUS'UN SERÜVENLERİ

Egeli büyük ozan **Homeros**'un iki büyük destanından biri olan **İlyada**, bir olayın, Troya Savaşı'nın destanıydı; **Odisseia** ise bir kişinin, **Kral Odisseus**'un destanıdır. Troya Savaşı biteli on yıla yaklaştığı halde İthaka Kralı **Odisseus**, yurduna dönememiştir. Çünkü yıllardır bir adada tutukludur. Tanrılar, sonunda, yurduna dönmesine izin verirler. **Odisseia** destanı, **Kral Odisseus**'un on iki gemisi ve adamlarıyla ülkesine gitmek için yola çıkışıyla başlar. Ancak, yurduna dönmek, sevgili karısına ve oğluna kavuşmak isteyen **Odisseus**'un karşısına sayısız engel çıkar. Yıllarca denizlerde sürünüp binbir tehlikeyi savuşturduktan sonra sevdiklerine kavuşur. **Odisseia** destanı, insan-oğlunun iyiliğe, güzelliğe ulaşmak için gösterdiği çabaların bir simgesidir. İnsanoğlunun barışçı yanını yücelten **İlyada** destanını da **Can Yayınları** arasında bulabilirsiniz.

Kapak resmi: ALICE & MARTIN PROVENSON

ISBN 975-510-117-9

9 789755 101170

<http://www.canyayinlari.com>

KDV İÇİNDEDİR